

На основу члана 155. став 1. Закона о тржишту хартија од вриједности („Службени гласник Републике Српске“, број 92/06 и 34/09) и члана 30. став 1. тачка б. Статута Бањалучке берзе а.д. Бања Лука („Службени гласник Републике Српске“, број 20/02, 7/04, 84/06, 41/07), Управни одбор Бањалучке берзе на 15. сједници одржаној дана 19.10.2010. године утврђује

П Р А В И Л А
БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ
-пречишћени текст-

1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Значење израза

Члан 1.

- (1) Израз Берза означава Бањалучку берзу хартија од вриједности а.д. Бања Лука.
- (2) Израз Правила односи се на Правила Берзе.
- (3) Израз емитент означава лице које емитује хартије од вриједности у циљу прикупљања средстава и које према власницима хартија од вриједности има обавезе назначене у хартији од вриједности.
- (4) Израз Члан Берзе означава берзанског посредника који испуњава услове за чланство утврђене Законом, Статутом и овим Правилима.
- (5) Израз брокер члана Берзе (у даљем тексту: брокер) означава физичко лице које је овлашћено за обављање послова са хартијама од вриједности од стране члана Берзе и које испуњава услове које прописују Закон о тржишту хартија од вриједности и подзаконска акта.
- (6) Израз Статут значи Статут Берзе.
- (7) Израз Упутства означава упутства која доносе Управни одбор, или Директор Берзе за спровођење ових Правила.
- (8) Израз БИС значи берзански информациони систем.
- (9) Израз БСТ значи берзански систем трговања и саставни је дио БИС-а.
- (10) Израз Комисија за котацију означава Комисију за котацију хартија од вриједности Берзе.
- (11) Под изразом Надзорни одбор подразумијева се Надзорни одбор Берзе.
- (12) Под изразом Управни одбор подразумијева се Управни одбор Берзе.
- (13) Израз КХОВ означава Комисију за хартије од вриједности Републике Српске.
- (14) Израз ЦР значи Централни регистар хартија од вриједности а.д. Бања Лука.
- (15) ЗТХОВ значи Закон о тржишту хартија од вриједности.
- (16) Израз ИФ значи инвестициони фонд.
- (17) ЗИФ значи Закон о инвестиционим фондовима.
- (18) Израз Друштво за управљање значи друштво за управљање ИФ-ом.

- (19) Хартија од вриједности (ХОВ) је преносива исправа у нематеријализованом облику – електронском запису, емитована у серији, на основу које власници остварују права према емитенту у складу са законом и одлуком о емисији.
- (20) Дужничка хартија од вриједности значи обвезница или друга хартија од вриједности која даје право имаоцу на наплату главнице и камате од емитента, односно других прихода у складу са законом и одлуком о емисији.
- (21) Израз тржишне хартије од вриједности значи хартије од вриједности којима се тргује на организованом тржишту.
- (22) Израз организовано тржиште значи тржиште хартија од вриједности које је уређено, доступно јавности, на коме се трговање одвија редовно, према тачно утврђеним правилима и под контролом надлежних органа. Организована тржишта хартија од вриједности су берзанско и слободно берзанско тржиште.
- (23) Израз службено берзанско тржиште означава организовано тржиште на којем се тргује хартијама од вриједности које поред општих услова испуњавају и посебне услове дефинисане овим Правилима.
- (24) Израз слободно берзанско тржиште означава организовано тржиште хартија од вриједности на којем се тргује хартијама од вриједности које нису уврштене на берзанску котацију.

Берза хартија од вриједности

Члан 2.

- (1) Берза је акционарско друштво основано за обављање дјелатности повезивања понуде и тражње у промету хартијама од вриједности, утврђивање и давање информација о понуди, тражњи, курсним листама и осталим подацима о хартијама од вриједности, односно за организовано, прегледно, ликвидно и ефикасно пословање са хартијама од вриједности и пружању информација о томе, у складу са законом и другим прописима.
- (2) Правилима Берзе утврђују се послови, услови и начин обављања тих послова за спровођење задатака и обавеза Берзе, као и друга питања у вези са радом Берзе.
- (3) Даном пријема у чланство на Берзи, берзански чланови и брокери прихватају све одредбе ових Правила и других општих аката, и обавезују се на поштовање и спровођење истих.
- (4) Даном пријема у берзанско тржиште емитенти прихватају све одредбе ових Правила и других општих аката Берзе, и обавезују се на поштовање и спровођење истих.

2. УВРШТЕЊЕ ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

2.1. ТРЖИШТА

Члан 3.

- (1) Хартије од вриједности се уврштавају на сљедећа берзанска тржишта:
 - службено берзанско тржиште (берзанска котација),
 - слободно берзанско тржиште.
- (2) Службено берзанско тржиште се састоји од сљедећих сегмената:
 - акције - листа А,
 - акције - листа Б,
 - акције - Ново тржиште (Entry market)
 - затворени инвестициони фондови,
 - отворени инвестициони фондови,
 - обвезнице и остале дужничке хартије од вриједности,
 - краткорочне хартије од вриједности,
 - остале хартије од вриједности.
- (3) Слободно берзанско тржиште се састоји од сљедећих сегмената:
 - акције,
 - затворени инвестициони фондови,
 - отворени инвестициони фондови,
 - обвезнице и остале дужничке хартије од вриједности,
 - краткорочне хартије од вриједности,
 - остале хартије од вриједности.
- (4) Остали тржишни сегменти се могу утврдити одлуком Директора.

2.2. КОМИСИЈА ЗА КОТАЦИЈУ

Надлежности Комисије за котацију

Члан 4.

- (1) Комисија за котацију је посебан орган Берзе који је надлежан за одлучивање о:
 - пријему хартија од вриједности на службено берзанско тржиште - берзанску котацију,
 - измјенама хартија од вриједности уврштеним на службено берзанско тржиште - берзанску котацију,
 - даљем заустављању трговања хартијама од вриједности које су уврштене на службено берзанско тржиште - берзанску котацију на Берзи, када исто траје дуже од двадесет (20) радних дана,
 - мјерама ако емитенти чије су хартије од вриједности примљене на службено берзанско тржиште - берзанску котацију не дају обавјештења у складу са Правилима,

- искључењу хартија од вриједности које су уврштене на службено берзанско тржиште - берзанску котацију.
- (2) Комисија за котацију одлучује о предметима из првог става овог члана на основу критеријума и услова одређених у овим Правилима.

Састав Комисије за котацију

Члан 5.

- (1) Комисија за котацију има пет (5) редовних и три (3) замјеника члана. Чланове који испуњавају услове именује Управни одбор на период од двије (2) године.
- (2) Чланови Комисије за котацију се бирају из реда запослених на Берзи, чланова Берзе и других стручњака, а може бити именовано лице које има високу стручну спрему економске или правне струке.
- (3) Предсједника Комисије за котацију бирају чланови Комисије за котацију на првој сједници.
- (4) Када Комисија за котацију нема кворум редовни чланови се замјењују замјеницима.
- (5) Кворум чине најмање три (3) члана Комисије за котацију.

Изузеће члана Комисије за котацију

Члан 6.

- (1) Члан Комисије за котацију не смије учествовати у расправи и одлучивати, ако сматра да постоје разлози за изузеће који му онемогућавају непристрасно и стручно одлучивање о предмету у поступку.
- (2) Члан Комисије за котацију дужан је саопштити предсједнику Комисије за котацију чим сазна разлог за изузеће.
- (3) О изузећу члана Комисије за котацију одлучује предсједник Комисије за котацију, а о изузећу предсједника Комисије за котацију одлучује Управни одбор .

Одлучивање Комисије за котацију

Члан 7.

- (1) Комисија за котацију усваја одлуке гласањем, након расправе, на сједници која није јавна.
- (2) Комисија за котацију одлучује о предметима за које је надлежна, на основу писмених захтјева емитената, односно на сопствену иницијативу.
- (3) Сједнице Комисије за котацију сазива и води предсједник Комисије за котацију.
- (4) У случајевима када предсједник Комисије за котацију из оправданих разлога не може присуствовати сједници, може овластити члана Комисије да предједава сједницом.
- (5) Комисија за котацију одлучује већином од укупног броја чланова.

- (6) Комисија за котацију може одржавати и телефонске сједнице, односно сједнице одржати кориштењем електронских средстава комуникације.

Приговор против одлука Комисије за котацију

Члан 8.

- (1) Приговор на одлуку Комисије за котацију подноси се Управном одбору Берзе, у року од осам (8) дана по пријему одлуке. Приговор не спречава извршење одлуке.
- (2) Против одлука Комисије за котацију о питањима која се тичу поступка или су се појавила у вези са поступком по предметима из надлежности Комисије за котацију, није дозвољен посебан приговор.

Записник са сједнице Комисије за котацију

Члан 9.

- (1) Записник са сједнице Комисије за котацију садржи: датум и вријеме одржавања сједнице, списак присутних чланова Комисије за котацију, тачке дневног реда, одвијање и резултат гласања о предмету, као и образложења уз поједине тачке дневног реда. Уз записник се прилажу донесене одлуке, односно рјешења, те пратећа документација која је била основ за одлучивање о поједином предмету.
- (2) Записник саставља службеник Берзе.
- (3) Чланови Комисије за котацију могу дати примједбе на садржај записника који се усваја на наредној сједници. Коначно израђен записник је званичан кад га потпишу записничар и предсједник Комисије за котацију.
- (4) Оригинал записника са прилозима се похрањује у архиву Берзе.

Разрешење чланова Комисије за котацију

Члан 10.

Члан Комисије за котацију се може разрјешити прије истека мандата:

- на лични захтјев,
- ако је правоснажном пресудом осуђен на казну затвора у трајању од шест (6) мјесеци или дуже,
- ако се установи да је теже повриједио чланске обавезе или углед Берзе, или ако је својим радом показао да није способан за вршење функције,
- ако занемарује дужности у Комисији за котацију.

Члан 11.

- (1) Управни одбор Берзе одлучује о разрјешењу члана Комисије за котацију.
- (2) Против Одлуке из предходног става овог члана није дозвољена посебна жалба.

2.3. УСЛОВИ ЗА УВРШТЕЊЕ НА СЛУЖБЕНО БЕРЗАНСКО ТРЖИШТЕ

2.3.1. ОПШТИ УСЛОВИ ЗА УВРШТЕЊЕ

Члан 12.

- (1) Хартије од вриједности се могу уврстити на службено берзанско тржиште ако испуњавају сљедеће опште услове:
 - да се њима може организовано трговати,
 - да су у цјелини уплаћене,
 - да су неограничено преносиве,
 - да су емитоване у нематеријализованом облику.
- (2) О пријему хартија од вриједности на службено берзанско тржиште одлучује Комисија за котацију.

2.3.2. УСЛОВИ ЗА УВРШТЕЊЕ НА СЕГМЕНТ АКЦИЈА – ЛИСТА А

Члан 13.

- (1) Акције се уврштавају на листу А, ако су, поред општих услова, испуњени и посебни критеријуми:
 - три године обављања дјелатности,
 - ревидирани рачуноводствени извјештаји,
 - величина капитала (укупан капитал по задњем билансу стања, односно тржишна капитализација ако је акција већ била на било којем сегменту организованог тржишта) износи најмање 10.000.000 КМ,
 - минимална величина емисије акција (уважава се књиговодствена вриједност акције, односно тржишна капитализација ако је акција већ била на било којем сегменту организованог тржишта) износи најмање 1.000.000 КМ,
 - постотак акција у власништву јавности износи најмање 15%,
 - број ималаца акције је најмање 100.
- (2) При утврђивању процента акција у јавности не урачунавају се:
 - акције у власништву управе емитента,
 - акције у власништву оних који имају више од 10% акција поједине класе.
- (3) При утврђивању процента акција у јавности не одбијају се акције у власништву инвестиционих фондова.
- (4) Акција може бити уврштена на Листу А ако нису испуњени неки од критеријума утврђених у ставу 1. овог члана, ако се не ради о битним одступањима или ако се очекује да ће ти услови бити испуњени у кратком времену након уврштења.
- (5) Комисија за котацију може уврстити на Листу А и акције новооснованог акционарског друштва које је настало спајањем више друштава, односно подјелом постојећег друштва, ако су акције неког од тих друштава већ биле уврштене на службено берзанско тржиште.

Члан 14.

Поред услова из члана 13. емитент који подноси захтјев за уврштавање акција на Листу А мора испунити и сљедеће услове:

- да су од стране емитента усвојени стандарди корпоративног управљања (писани кодекс понашања) акционарских друштава или да су прихваћени стандарди корпоративног управљања које доноси Комисија за хартије од вриједности Републике Српске,
- да постоји интернет страница емитента на којем су доступне информације о емитенту и на енглеском језику,
- да ревизор није изразио негативно мишљење или се уздржао од изражавања мишљења за посљедња два финансијска извјештаја,
- да акције емитента испуњавају два услова ликвидности који подразумевају:
 - да се са акцијама емитента последњих 6 мјесеци трговало најмање на 30% дана трговања,
 - да се акцијама емитента у последњих 6 мјесеци, у просјеку трговало најмање у вриједности од 5.000 КМ дневно,
- да емитент, према ревидираном финансијском извјештају, није континуирано остваривао губитак у последње три године.

2.3.3. УСЛОВИ ЗА УВРШТЕЊЕ НА СЕГМЕНТ АКЦИЈА – ЛИСТА Б

Члан 15.

За уврштење акција на Листу Б, сходно се примењују одредбе Правила Берзе која се односе на Листу А, осим оних која су у овом поглављу регулисана другачије.

Члан 16.

Посебни критеријуми за уврштење на Листу Б су:

- двије године обављања дјелатности,
- ревидирани рачуноводствени извјештаји, мишљење ревизора није континуирано негативно или уздржано у посљедње двије године,
- величина капитала (укупан капитал по задњем билансу стања, односно тржишна капитализација ако је акција већ била на било којем сегменту организованог тржишта) износи најмање 3.000.000 КМ,
- минимална величина емисије акција (уважава се књиговодствена вриједност акције, односно тржишна капитализација ако је акција већ била на било којем сегменту организованог тржишта) износи најмање 1.000.000 КМ,
- постотак акција у власништву јавности износи најмање 15%,
- број ималаца акције је најмање 100.

Члан 17.

Емитент који подноси захтјев за уврштавање акција на листу Б, није обавезан испунити услове из члана 14. алинеје 2., 4. и 5.

2.3.3.A. УСЛОВИ ЗА УВРШТЕЊЕ НА СЕГМЕНТ АКЦИЈА – НОВО ТРЖИШТЕ

Члан 17а.

За уврштење акција на Ново тржиште, сходно се примјењују одредбе Правила Берзе која се односе на Листу А, осим оних која су у овом поглављу регулисана другачије.

Члан 17б.

(1) Посебни критеријуми за уврштење на Ново тржиште (Entry Market) су:

- двије године обављања дјелатности
- ревидирани рачуноводствени извјештаји
- акције емитента раније нису биле уврштене на берзанско тржиште
- укупан капитал по посљедњем билансу стања износи најмање 500.000 КМ.
- минимална величина емисије акција (уважава се вриједност по којој је емисија уписана и уплаћена) износи најмање 250.000 КМ
- постотак акција у власништву јавности износи најмање 10%
- број ималаца акција је најмање 30

(2) Комисија за котацију може уврстити акције на Ново тржиште и ако нису испуњени неки од критеријума утврђених у ставу 1. овог члана, ако се не ради о битним одступањима или ако се очекује да ће ти услови бити испуњени у кратком времену након уврштавања.

(3) Емитент који подноси захтјев за уврштавање акција на Ново тржиште није обавезан испунити услове из члана 14. које су неопходни за уврштавање акција на листу А.

2.3.4. ИНВЕСТИЦИОНИ ФОНДОВИ

Члан 18.

Акције затворених инвестиционих фондова, односно удјели отворених инвестиционих фондова, могу бити уврштени на службено берзанско тржиште ако су испуњени општи услови за уврштење.

2.3.5. ДУЖНИЧКЕ ХАРТИЈЕ ОД ВРИЈЕДНОСТИ

Члан 19.

(1) Обвезнице и остале дугорочне и краткорочне дужничке хартије од вриједности се могу уврстити на службено берзанско тржиште, ако су, поред општих услова, испуњени и посебни критеријуми:

- двије године обављања дјелатности,
- ревидирани рачуноводствени извјештаји,
- укупна номинална вриједност емисије 1.000.000 КМ.

(2) На службено берзанско тржиште могу бити уврштене краткорочне хартије од вриједности емитента чије су акције или обвезнице уврштене на службено берзанско тржиште.

Члан 20.

Обвезнице чији је емитент Босна и Херцеговина, Република Српска, Федерација БиХ, Брчко Дистрикт БиХ или су за њих дали гаранцију или сагласност за њихово емитовање, уврштавају се на службено берзанско тржиште.

2.4. ПОСТУПАК ЗА УВРШТЕЊЕ ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ НА СЛУЖБЕНО БЕРЗАНСКО ТРЖИШТЕ**Захтјев за уврштење****Члан 21.**

- (1) Поступак за пријем хартије од вриједности покреће се подношењем захтјева од стране емитента или лица које емитент овласти, на обрасцу који прописује Директор Берзе.
- (2) Уз захтјев се прилаже:
 - два одштампана примјерка проспеката за службено берзанско тржиште и проспект у електронској верзији,
 - пречишћен текст статута емитента,
 - рјешење о упису емитента у судски регистар,
 - ревизорски извјештаји за посљедње три (3) пословне године, односно двије (2) године за уврштење акција на листу Б, и на Ново тржиште
 - извјештај о проценту хартија од вриједности у власништву управе емитента,
 - списак овлаштених лица за односе са Берзом,
 - писани кодекс понашања.
- (3) Захтјев за уврштење се мора односити на цјелокупну класу емитованих хартија од вриједности.
- (4) Захтјев се подноси у оригиналу, а прилози уз захтјев у оригиналу или копији овјереној од стране одговорног лица подносиоца.
- (5) Проспект уз захтјев из става 1. овог члана доставља се и на енглеском језику, ако се за уврштење хартија од вриједности односи на сљедеће сегменте:
 - акције –листа А,
 - акције – Ново тржиште,
 - затворени инвестициони фондови,
 - отворени инвестициони фондови.
- (6) Захтјев за уврштење акција затворених инвестиционих фондова, односно удјели отворених инвестиционих фондова доставља друштво за управљање фондом. У прилогу захтјева доставља се уговор о управљању фондом, дозволу КХОВ за оснивање и управљање инвестиционим фондом, статут Друштва, списак власника Друштва са њиховим удјелима, и остале информације о Друштву на захтјев Комисије за котацију.
- (7) Уколико приликом емисије дужничких или других хартија од вриједности није потребна израда проспекта, емитент је уз захтјев обавезан доставити документацију која садржи:
 - карактеристике хартија од вриједности чије се уврштење захтјева,

- опис права која су у њима садржана,
- сумарне податке о власништву над тим хартијама од вриједности,
- остале податке који би према процјени подносиоца захтјева могли бити важни за процјену тржишне вриједности тих хартија од вриједности.

Прспект за службено берзанско тржиште

Члан 22.

- (1) Проспект за службено берзанско тржиште (у даљем тексту: проспект) је документ емитента, који садржи податке које инвеститору у хартије од вриједности омогућавају увид у емитентов правни и финансијски положај, пословне могућности и права која произлазе из хартије од вриједности.
- (2) Проспект обавезно садржи:
 - податке о емитенту,
 - податке о хартији од вриједности која је предмет уврштавања,
 - податке о пословању емитента,
 - податке о одговорним лицима емитента,
 - изјаву одговорних лица емитента.
- (3) На одредбе из става 1. и 2. овог члана сходно се примјењују одредбе ЗТХОВ које се односе на емисију хартија од вриједности.
- (4) За истинитост и потпуност података који су наведени у проспекту одговара емитент.

Претходна провјера захтјева

Члан 23.

- (1) Берза најкасније у року од (15) петнаест дана од пријема захтјева провјерава да ли је захтјев поднешен у складу са Правилима.
- (2) Захтјев који није састављен у складу са овим Правилима враћа се емитенту, са закључком да захтјев допуни, односно исправи у року од (30) тридесет дана.

Одлука по захтјеву

Члан 24.

- (1) Комисија за котацију одлучује о захтјеву за уврштавање хартије од вриједности на службено берзанско тржиште у року од тридесет (30) дана од дана подношења захтјева.
- (2) Када Комисија за котацију установи да су испуњени услови за уврштење хартија од вриједности на службено берзанско тржиште доноси одлуку о уврштењу, те доставља емитенту на потпис уговор у коме су регулисана права и обавезе емитента и Берзе.
- (3) Уговор из претходног става се не закључује ако су емитенти ентитети БиХ.

Члан 25.

Комисија за котацију може одбити захтјев за уврштење на службено берзанско тржиште ако:

- емитент није поднио сву документацију у складу са чланом 21. ових Правила,
- постоје околности које упућују на угрожавање интереса инвеститора.

Достављање Одлуке и Уговора

Члан 26.

Одлука о уврштењу, одбацивању или одбијању уврштења хартије од вриједности на службено берзанско тржиште и Уговор, Комисија за котацију доставља подносиоцу захтјева у року од осам (8) дана од дана доношења.

Члан 27.

- (1) Обавјештење о уврштењу хартија од вриједности на службено берзанско тржиште објављује се на интернет страници Берзе, најкасније наредног радног дана од доношења рјешења.
- (2) Поред обавјештења из става 1, објављује се проспекат емитента и датум почетка трговања акцијама емитента на службеном берзанском тржишту.

Почетак трговања

Члан 28.

Датум почетка трговања са хартијом од вриједности на службеном берзанском тржишту утврђује директор Берзе и мора бити у року од петнаест (15) дана од дана објављивања одлуке о уврштењу хартије од вриједности.

Дужности емитента

Члан 29.

- (1) Емитент је дужан да, у року који му се одреди у диспозитиву одлуке о уврштењу хартије од вриједности на службено берзанско тржиште, потпише уговор који му достави Берза и уплати накнаду за уврштавање ХОВ на службено берзанско тржиште.
- (2) Уколико емитент не потпише уговор у року од петнаест (15) дана од дана уручења одлуке о уврштењу хартије од вриједности и не уплати накнаду из претходног става, Комисија за котацију може поништити одлуку о уврштењу на службено берзанско тржиште.
- (3) Одлука о поништењу одлуке о уврштењу се доставља и објављује на исти начин као што је била објављена одлука о уврштењу.

2.5. ПОСТУПАК У СЛУЧАЈУ ИЗМЈЕНА КАПИТАЛА ЕМИТЕНТА ЧИЈЕ ХАРТИЈЕ ОД ВРИЈЕДНОСТИ СУ УВРШТЕНЕ НА СЛУЖБЕНОМ БЕРЗАНСКОМ ТРЖИШТУ

2.5.1. ПРОШИРЕЊЕ БЕРЗАНСКЕ КОТАЦИЈЕ

Захтјев за проширење котације

Члан 30.

Емитент чије су хартије од вриједности исте класе већ уврштене на службено берзанско тржиште дужан је да поднесе захтјев за проширење службеног берзанског тржишта у року од три (3) дана од дана регистрације хартије од вриједности у ЦР у случају повећања основног капитала емитента по основу:

- нове емисије хартија од вриједности,
- емисије по основу припајања,
- емисије по основу раније одобреног условног повећања основног капитала,
- емисије хартија од вриједности у другим случајевима прописаним ЗТХОВ.

Члан 31.

Уз захтјев за проширење котације из претходног члана емитент је обавезан да достави рјешење о упису нове емисије у ЦР.

Члан 32.

Комисија за котацију може од емитента захтијевати и додатну документацију уз захтјев за проширење службеног берзанског тржишта.

Поступак одлучивања у случају проширења котације

Члан 33.

- (1) Комисија за котацију доноси одлуку о проширењу котације на основу примљеног уредног и потпуног захтјева и о томе обавјештава све чланове Берзе, јавност и КХОВ.
- (2) За поступак одлучивања о захтјеву за проширење службеног берзанског тржишта сходно се примјењују одредбе о уврштавању хартија од вриједности на службено берзанско тржиште, ако овим поглављем није другачије одређено.

2.5.2. СУЖАВАЊЕ БЕРЗАНСКЕ КОТАЦИЈЕ

Поступак у случају сужавања котације

Члан 34.

- (1) У случају измјене која је последица смањења основног капитала, емитент подноси захтјев за сужавање котације.

- (2) Уз захтјев за сужавање котације прилаже се рјешење о упису смањења капитала у ЦР.
- (3) У поступку одлучивања Комисије за котацију сходно се примјењују одредбе поступка одлучивања у случају проширења котације.

2.5.3. КОНВЕРЗИЈА ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

Поступак у случају конверзије

Члан 35.

- (1) У случају конверзије хартија од вриједности, емитент подноси Берзи захтјев за конверзију заједно са документима ЦР која су везана за упис конверзије.
- (2) У поступку одлучивања Комисије за котацију сходно се примјењују одредбе поступка одлучивања у случају проширења котације.

2.6. ОБАВЕЗЕ ЕМИТЕНАТА НА СЛУЖБЕНОМ БЕРЗАНСКОМ ТРЖИШТУ

2.6.1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 36.

- (1) Након уврштавања хартија од вриједности на службено берзанско тржиште, емитент преузима обавезу објављивања финансијских, пословних и других извјештаја.
- (2) Обавеза објављивање се односи на све значајне информације које имају или могу имати за посљедицу промјене у имовини, обавезама, финансијском положају, правном положају и пословању емитента, односно могу утицати на цијену хартија од вриједности.
- (3) Објављивање се врши у облику:
 - периодичних објава путем којих емитент редовно објављује значајне информације у одређеним временским размацама,
 - повремених објава које емитент објављује одмах по настанку догађаја или сазнању о њиховом постојању.
- (4) Приликом објављивања значајних информација, емитент је обавезан водити рачуна да одређена лица или дио јавности не буде у повлашћеном положају.
- (5) Све информације које емитент износи на састанцима са финансијским аналитичарима и представницима институционалних инвеститора морају се истовремено учинити доступним и јавности.
- (6) Емитент, чије хартије од вриједности котирају на страним берзама, дужан је све информације које доставља тим берзама доставити и Берзи.

2.6.2. НАЧИН ОБЈАВЉИВАЊА ИНФОРМАЦИЈА

Члан 37.

- (1) Емитент је обавезан информације из члана 36. доставити Берзи у електронском облику.
- (2) Берза објављује информације на својим интернет страницама.
- (3) Емитент се обавезно консултује са Берзом када није сигуран да ли је неку информацију потребно објавити.
- (4) Емитент је обавезан овластити једног запосленог који ће достављити прописане, односно тражене информације Берзи, ради осигуравања правовременог и потпуног извјештавања, те одредити његовог замјеника који ће преузети обавезу у случају одсуства.
- (5) У случају да емитент не испуни обавезе из дијела ових Правила које се односе на објављивање информација, Берза може припремити саопштење за јавност у коме ће обавијестити јавност да од емитента нису добијене информације у складу са овим Правилима или накнадно тражене информације.
- (6) Емитент може овластити члана Берзе за достављање информације из става 1. овог члана.

2.6.3. ПЕРИОДИЧНЕ ОБЈАВЕ

Члан 38.

- (1) Емитент је обавезан редовно објављивати:
 - Годишње финансијске извјештаје,
 - Ревидирани годишњи финансијски извјештај,
 - Полугодишње финансијске извјештаје,
 - Кварталне финансијске извјештаје,
 - Годишњи извјештај о пословању.

Годишњи финансијски извјештаји

Члан 39.

- (1) Емитент је обавезан да достави Берзи годишње финансијске извјештаје у електронском и писаном облику, најкасније сљедећег радног дана од дана усвајања од стране надлежног органа. Приједлоге неревидираних финансијских извјештаја емитент је обавезан да достави Берзи до краја фебруара текуће године за финансијски извјештај за претходну годину.
- (2) Уколико није у могућности да достави неревидиране финансијске извјештаје до краја фебруара, емитент је обавезан обавјестити Берзу о разлозима за недостављање извјештаја у прописаном року.
- (3) Консолидоване финансијске извјештаје емитент је обавезан да достави Берзи у случајевима када их је емитент обавезан по закону израдити.
- (4) Консолидоване финансијске извјештаје из става 3. овог члана емитент је дужан доставити сљедећег радног дана од дана усвајања од стране надлежног органа, а најкасније до краја марта текуће за финансијски извјештај за претходну годину.

- (5) Финансијски извјештај из ст. 1. и 3. овог члана, садржи биланс стања, биланс успеха, биланс новчаних токова, извјештај о промјенама на капиталу и напомене.

Ревидирани годишњи финансијски извјештај

Члан 40.

- (1) Емитент је обавезан да достави Берзи ревидирани годишњи финансијски извјештај са мишљењем ревизора о финансијском извјештају најкасније пет дана од дана пријема ревидираног извјештаја од стране овлаштеног ревизора.
- (2) У случајевима када закон или рачуноводствени стандарди траже од емитента припремање консолидованих финансијских извјештаја, треба их укључити у ревидиран годишњи извјештај из првог става овог члана и навести сљедеће податке:
- листу акционарских друштава која су укључена у консолидацију,
 - мишљење ревизора о консолидованим финансијским извјештајима.

Полугодишњи финансијски извјештај

Члан 41.

- (1) Емитент је обавезан да достави Берзи полугодишњи финансијски извјештај најкасније сљедећег радног дана од дана усвајања од стране надлежног органа емитента, односно најкасније до краја јула за полугодишњи финансијски извјештај за текућу годину.
- (2) Полугодишње консолидоване финансијске извјештаје емитент је обавезан да достави Берзи у случајевима када закон и рачуноводствени стандарди захтијевају да емитент консолидује полугодишње финансијске извјештаје, најкасније сљедећег радног дана од дана усвајања од стране надлежног органа.

Квартални извјештаји

Члан 42.

- (1) Емитент је обавезан доставити Берзи кварталне извјештаје о пословању за први и трећи квартал у складу са упутством који доноси Директор Берзе.
- (2) Кварталне извјештаје о пословању емитент је дужан доставити Берзи најкасније тридесет (30) дана по завршетку периода за који се извјештава.

Годишњи извјештај о пословању

Члан 42а.

- (1) Емитент је обавезан доставити Берзи годишњи извјештај о пословању у складу са Законом о привредним друштвима и Законом о рачуноводству и ревизији Републике Српске.

(2) Емитент је обавезан приједлог извјештаја из става 1. овог члана доставити исти дан када га усвоји орган емитента, а најкасније када објављује позив на скупштину акционара на којој ће се усвајати наведени извјештај о пословању.

(3) Уколико скупштина акционара усвоји измјене објављеног извјештаја из става 1. овог члана, емитент је обавезан најкасније наредног дана од дана одржавања скупштине акционара доставити усвојене измјене.

2.6.4. ПОВРЕМЕНЕ ОБЈАВЕ

Члан 43.

Емитент је обавезан да достави информације о догађајима одмах по њиховом настанку или сазнању о њиховом постојању који се тичу:

- промјена у финансијском и правном положају,
- промјена у капиталу емитента,
- сазивања скупштине акционара,
- одржаних скупштине акционара,
- одлука управног и надзорног одбора,
- статусних промјена емитента,
- стицање значајних удјела у другим лицима,
- стицање хартија од вриједности од стране управе емитента,
- конференција за штампу,
- других цијеновно осјетљивих информација на захтјев Берзе.

Информације о промјенама у финансијском и правном положају

Члан 44.

Емитент је обавезан да одмах достави Берзи информације и сазнања о пословним и другим догађајима, као и о измијењеним условима пословања који могу утицати на његов правни и финансијски положај, као што су:

- прекид у пословању
- измјене основне дјелатности
- планиране измјене финансијске политике
- важнији правни поступци пред државним органима, арбитражама и слично
- важне измјене у положају емитента на тржишту
- стечени или изгубљени патенти, лиценце и робне марке
- нови производи, услуге или клијенти који битно утичу на пословање и пословни резултат емитента
- промјенама у управи емитента
- склапање значајних уговора
- значајне инвестиције (значајним инвестицијама се сматрају све инвестиције чија вриједност прелази 10% тржишне капитализације емитента)
- битнија одступања од пројекција из годишњег извјештаја о пословању.

Информације везане за капитал емитента

Члан 45.

Емитент је обавезан одмах обавијестити Берзу о свим значајним догађајима и сазнањима које могу утицати на структуру капитала емитента и вредновање емитованих хартија од вриједности, као што су:

- планирано повећање или смањење капитала емитента или повезаних друштава,
- измјена права из хартија од вриједности које су уврштене на Берзу и хартија од вриједности у које се уврштене хартије од вриједности могу замијенити,
- куповина или продаја сопствених акција,
- немогућности испуњавања обавеза на основу емитованих дужничких хартија од вриједности,
- емисији нових хартија од вриједности,
- емисији права на предности уписа нових хартија од вриједности, у складу са прописима КХОВ,
- условно повећање капитала,
- великим промјенама везаним за изворе финансирања.

те о другим одлукама и околностима које утичу на капитал емитента.

Информације о сазивању скупштине акционара

Члан 46.

- (1) Емитент је обавезан да достави Берзи информације везане за сазивање скупштине акционара и то:
 - датум сазивања скупштине акционара и дневни ред скупштине акционара,
 - приједлоге одлука скупштине акционара у вези са исплатом дивиденде,
 - приједлоге одлука у вези са капиталом емитента,
 - приједлоге одлука које се тичу измјене статута.
- (2) Приједлог одлуке о исплати дивиденде обавезно садржи износ дивиденде по акцији, начин исплате, датум пресјека права на дивиденду и датум исплате дивиденде.
- (3) Дневни ред скупштине акционара и приједлоге одлука из става 1. овог члана емитент је дужан доставити Берзи најкасније истог дана када се сазив скупштине акционара објављује у средствима информисања у складу са законом.

Информације о одржаним скупштинама акционара

Члан 47.

- (1) Емитент је обавезан да достави Берзи информације везане за одржане скупштине акционара и то:
 - одлуке скупштине акционара или саопштења за јавност о одлукама скупштине акционара,
 - обавјештење о томе које предложене одлуке нису биле усвојене или је измијењен садржај предложених одлука.

- (2) Одлуке које се тичу промјена у капитала емитента обавезно садрже податке о датуму стицања права из одлуке, као и финансијске ефекте те одлуке на књиговодствену вриједност капитала по акцији.
- (3) Емитент је дужан да достави одлуке и саопштења Берзи најкасније наредног дана од дана одржавања скупштине акционара.
- (4) Одлуке које се тичу исплате дивиденде обавезно садрже износ дивиденде по акцији, начин исплате, датум пресјека права на дивиденду и датум исплате дивиденде.
- (5) Емитент је обавезан да уз одлуку скупштине акционара у вези усвајања извјештаја о пословању достави текст извјештаја о пословању који је припремљен у складу са Законом о привредним друштвима и Законом о рачуноводству и ревизији Републике Српске.

Одлуке Управног и Надзорног одбора

Члан 48.

- (1) Емитент је обавезан да обавијести Берзу о одржавању сједнице Управног и Надзорног одбора када се доносе одлуке или приједлози одлука везаним за усвајање финансијских извјештаја, промјене у капиталу емитента и исплату дивиденди.
- (2) Обавјештење из става 1. овог члана емитент је обавезан да достави Берзи један (1) радни дан прије одржавања сједнице органа емитента.
- (3) Усвојене одлуке и приједлози одлука достављају се Берзи најкасније наредног дана од дана засиједања.

Статусне промјене емитента

Члан 49.

Емитент је обавезан да обавијести Берзу о одлукама и сазнањима везаним за статусне промјене као што су:

- припајање,
- спајање,
- промјена једног облика предузећа у други.

као и о околностима и догађајима који могу довести до статусних промјена.

Стицање значајних удјела у другим лицима

Члан 50.

Емитент је обавезан да обавијести Берзу о одлукама везаним за стицање преко 10% власништва у другом правном лицу.

Стицање хартија од вриједности од стране управе емитента

Члан 51.

- (1) Емитент је обавезан пријавити Берзи свако стицање или продају хартија од вриједности емитента од стране чланова управе, запослених који имају приступ повлашћеним информацијама, као и са њима повезаних лица, најкасније у року од три (3) дана.
- (2) Емитент је обавезан свим лицима које располажу повлаштеним информацијама које се односе на пословање емитента објаснити значај повлаштених информација и упозорити их на њихове дужности у вези са чувањем и употребом повлаштених информација.
- (3) Емитент може донијети правилник којим се чланови управе емитента, запослени који имају приступ повлаштеним информацијама и са њима повезана лица, ограничавају у стицању и продаји хартија од вриједности емитента у одређеном року прије објаве годишњих и полугодишњих финансијских извјештаја. Правилник се доставља Берзи.

Конференција за штампу

Члан 52.

- (1) Емитент је обавезан да обавијести Берзу о конференцији за штампу на којој ће се говорити о извјештајима о пословању и о плановима за пословање у наредном периоду, те о другим информацијама које могу имати утицаја на кретање цијена акција, најкасније један (1) радни дан прије одржавања конференције.
- (2) Уколико се конференција за штампу одржава у вријеме трговања, ради осигурања равноправног информисања инвеститора, Берза може да заустави трговање најкасније пола сата прије почетка конференције за штампу и да прекид трговања траје најкасније до краја радног времена, о чему обавјештава чланове Берзе, јавност и КХОВ.

Друге ценовно осјетљиве информација

Члан 53.

- (1) Емитент је обавезан да обавијести Берзу о свим другим догађајима и околностима које нису опште познате, а могле би значајније утицати на цијену хартија од вриједности.
- (2) Берза може тражити од емитента одређене додатне податке и информације, ако оцијени да је то потребно због информисања инвеститора и осталих учесника на тржишту.

2.6.5. ПОСЕБНЕ ОБАВЕЗЕ ЕМИТЕНАТА НА ЛИСТИ А

Члан 54.

- (1) Емитент чије су хартије од вриједности примљене на службено берзанско тржиште – листа А доставља информације Берзи и на енглеском језику у наведеним роковима или скраћено саопштење које укључује битне информације.

- (2) Емитент чије су хартије од вриједности примљене на службено берзанско тржиште – листа А дужан је да све информације које достави Берзи објави и на својим интернет страницама.
- (3) Емитент чије су хартије од вриједности примљене на службено берзанско тржиште – листа А дужан је да прије почетка године достави Берзи корпоративни календар који најмање садржи следеће:
 - датум објаве финансијских извјештаја,
 - датум одржавања скупштине акционара,
 - датум пресека права на исплату дивиденде,
 - датум почетка исплате дивиденде,као и сваку измјену корпоративног календара истог дана када до ње дође.

2.6.6. ПОСЕБНЕ ОБАВЕЗЕ ЗА ИНВЕСТИЦИОНЕ ФОНДОВЕ

Члан 55.

- (1) Обавезе објављивања за инвестиционе фондове извршава Друштво за управљање инвестиционим фондом.
- (2) Друштво за управљање доставља Берзи:
 - информације које је обавезно објавити у складу са законом,
 - годишње финансијске извјештаје Друштва у складу са дијелом ових Правила који се односи на обавезе емитената чије су хартије од вриједности уврштене на службено берзанско тржиште,
 - информације у вези промјеном инвестиционе политике или промјени чињеница које су биле садржане у проспекту.
- (3) Друштво за управљање је обавезно да достави Берзи:
 - мјесечне извјештаје о нето средствима и структури улагања најкасније петнаест (15) дана од краја периода за који извјештава,
 - мјесечне извјештаје о нереализованим добицима и губицима,
 - извјештаје о улагањима у хартије од вриједности једног емитента у износу већем од 5% нето вриједности фонда, најкасније следећег дана од дана закључења трансакције.
- (4) Друштва за управљање отвореним инвестиционим фондовима дневно достављају Берзи извјештај о вриједности инвестиционе јединице отвореног фонда, најкасније до 11 часова текућег дана трговања за претходни дан трговања.
- (5) Друштво за управљање може овластити депозитара фонда да доставља Берзи извјештаје из ставова 3. и 4. овог члана.
- (6) Обавезе извјештавања могу бити детаљније прописане упутством које доноси директор Берзе.

2.6.7. ПОСЕБНЕ ОБАВЕЗЕ ЗА ЕМИТЕНТЕ ДУЖНИЧКИХ ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

Члан 55а.

(1) Емитент чије су дужничке хартије од вриједности уврштене на службено берзанско тржиште обавезан је да редовно извјештава о исплатама главнице и камате у складу са планом отплате.

(2) Уколико је емитент дужничких хартија од вриједности општина или град, обавезан је да у року од 7 дана од дана усвајања буџета достави Берзи усвојен буџет. Уколико из било којих разлога буџет општине или града није усвојен у року који је у складу са законима који регулишу ту област, емитент је обавезан да објави разлоге неусвајања буџета.

2.7. МЈЕРЕ У СЛУЧАЈУ ДА ЕМИТЕНТ НЕ ИСПУЊАВА ОБАВЕЗЕ

Привремено обустављање трговања

Члан 56.

- (1) Берза може привремено обуставити трговање са хартијама од вриједности уврштених на службено берзанско тржиште у сљедећим случајевима:
 - ако дође до великих тржишних неравнотежа или других ванредних околности,
 - ако процијени да ће трговање тим хартијама од вриједности изазвати поремећај на тржишту, те да постоји могућност настанка штете,
 - ако на почетку или у току трговања наступе већа колебања курса, односно друге ненормалне околности (веће количине, тржишна неравнотежа итд.),
 - ако емитент не испуњава обавезе достављања информација у складу са законом, прописима КХОВ и овим Правилима,
 - ако процијени да је то потребно ради заштите инвеститора.
- (2) Берза може и у другим случајевима када оцијени да је неопходно привремено обуставити трговање уз обавезу да образложи разлоге привременог обустављања трговања.
- (3) Берза доноси Рјешење о привременом обустављању трговања и траје док се не испуне обавезе или отклоне узроци због којих је дошло до заустављања трговања, а обавјештење о томе објављује на интернет страници Берзе.

Врсте мјера

Члан 57.

- (1) У случају да емитент хартија од вриједности које су примљене на службено берзанско тржиште не испуњава обавезе у складу са одредбама ових Правила, Комисија за котацију може изрећи емитенту сљедеће мјере:
 - опомену,
 - опомену уз обавјештавање чланова Берзе,
 - јавну опомену,

- привремено искључење хартија од вриједности са службеног берзанског тржишта.
- (2) Емитент коме је изречена мјера дужан је платити и трошкове поступка у складу са Одлукама о накнадама Берзе, одређене рјешењем о изреченим мјерама.
 - (3) Емитент може поднијети поновни захтјев за пријем на службено берзанско тржиште уколико испуњава услове у складу са овим Правилима.
 - (4) Комисија за котацију одмах обавјештава КХОВ о изреченој мјери из првог става овог члана.
 - (5) Рјешење о изреченој мјери, Берза доставља емитенту најкасније сљедећег дана од дана доношења.

Приговор на изречене мјере

Члан 58.

- (1) На изречену мјеру могуће је уложити приговор Управном одбору Берзе у року од три (3) дана од дана достављања рјешења.
- (2) Приговор против изречених мјера опомене уз обавјештавање чланова Берзе и јавне опомене спречава извршење.
- (3) Управни одбор је дужан ријешити приговор у року од осам (8) дана од дана достављања приговора.

Извршење изречених мјера

Члан 59.

- (1) Изречене мјере се спроводе на сљедећи начин:
 - опомена - уручењем рјешења,
 - опомена уз обавјештавање чланова Берзе - достављањем обавјештења члановима поштом или на други одговарајући начин,
 - јавна опомена - објављивањем исте на интернет страници Берзе,
 - привремено искључење са службеног берзанског тржишта Берзе - достављањем рјешења којим Комисија за котацију привремено искључује хартију од вриједности из трговања на службеном берзанском тржишту, уз обавјештавање чланова Берзе и путем интернет странице Берзе.

2.7.1. ИСКЉУЧЕЊЕ ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

Разлози за искључење

Члан 60.

- (1) Комисија за котацију може искључити поједину хартију од вриједности са службеног берзанског тржишта ако се хартијом од вриједности не тргује више од шест мјесеци.

- (2) Комисија за котацију искључује поједину хартију од вриједности са службеног берзанског тржишта ако
 - емитент или хартија од вриједности не испуњавају услове за службено берзанско тржиште,
 - емитент не достави Берзи тражене податке и информације,
 - се испостави да је хартија од вриједности била примљена на службено берзанско тржиште на основу неистинитих или погрешних података,
 - је покренут поступак стечаја, односно ликвидације,
 - уколико емитент не испуни обавезе прописане овим Правилима,
 - емитент повуче своје хартије од вриједности или им истекне рок доспијећа,
 - установи да постоје други разлози који угрожавају сигурност инвеститора.
- (3) Комисија за котацију обавјештава КХОВ о искључењу хартије од вриједности са службеног берзанског тржишта.
- (4) Комисија за котацију може искључити поједину хартију од вриједности са службеног берзанског тржишта и на захтјев КХОВ.
- (5) У случајевима који су обухваћени у ставу 1. овог члана, хартија од вриједности се након искључења уврштава на слободно берзанско тржиште, осим у случајевима када би уврштавањем на слободно берзанско тржиште била угрожена сигурност инвеститора или уколико је дошло до покретања поступка ликвидације.
- (6) У случају да је емитент одговоран због искључења хартија од вриједности са службеног берзанског тржишта емитент може поново поднијети захтјев за пријем хартије на службено берзанско тржиште у року који му одреди Комисија за котацију у Рјешењу о искључењу.

Искључење због повлачења акција из трговања

Члан 61.

- (1) Ако скупштина акционара емитента хартије од вриједности, која је уврштена на службено берзанско тржиште, донесе одлуку о повлачењу акција Комисија за котацију, на захтјев емитента, доноси рјешење о искључењу хартије из организованог тржишта.
- (2) Емитент мора уз захтјев за искључење приложити овјерену копију усвојене одлуке скупштине о повлачењу, као и писмену изјаву управе емитента да, у року од мјесец дана, није примљена писмена изјава акционара, који нису присуствовали скупштини, да не прихватају такву одлуку.

Искључење због претварања у затворено акционарско друштво

Члан 61а.

- (1) Ако скупштина акционара емитента, чије су акције уврштене на службено берзанско тржиште, доноси одлуку о претварању у затворено акционарско друштво, емитент је обавезан доставити Берзи приједлог одлуке, најкасније истог дана када се сазив скупштине акционара објављује у средствима информисања у складу са законом и донесену одлуку најкасније до 9 часова сљедећег радног дана од дана одржавања скупштине акционара.

(2) Након што емитент достави усвојену одлуку из става 1. овог члана, директор берзе доноси рјешење о привременом искључењу акција са берзанског тржишта.

(3) Комисија за котацију доноси одлуку о трајном искључењу са организованог тржишта, након што Комисија за хартије од вриједности да сагласност на усвојену одлуку из става 1. овог члана.

2.8. ХАРТИЈЕ ОД ВРИЈЕДНОСТИ СТРАНОГ ЕМИТЕНТА

Сходна примјена

Члан 62.

- (1) Хартије од вриједности страног емитента, као и сертификати о власништву над хартијама од вриједности страног емитента, уврштавају се на службено берзанско тржиште у складу са законом, прописима КХОВ, овим Правилима, уз испуњавање услова одређених прописима који важе у сједишту емитента.
- (2) Уз захтјев за уврштењем емитент мора приложити законске и подзаконске акте који регулишу оснивање емитента из државе у којој је емитент регистрован и остале информације које затражи Комисија за котацију.
- (3) У случају из става 2. овог члана сходно се примјењују одредбе члана 58. ЗТХОВ.

2.9. ХАРТИЈЕ ОД ВРИЈЕДНОСТИ НА СЛОБОДНОМ ТРЖИШТУ

Сходна примјена

Члан 63.

За хартије од вриједности на слободном берзанском тржишту сходно се примењују све одредбе Правила Берзе и других аката Берзе која важе за службено берзанско тржиште, осим оних која су у овом поглављу регулисана другачије.

Уврштење хартија од вриједности

Члан 64.

(1) Хартије од вриједности се могу уврстити на слободно берзанско тржиште, ако су испуњени сљедећи општи услови:

- да су у потпуности уплаћене,
- да су неограничено преносиве,
- да је уплаћена накнада за уврштење у слободно берзанско тржиште.

(2) Поступак за пријем хартија од вриједности на слободно берзанско тржиште покреће се подношењем захтјева од стране емитента или лица које емитент овласти, на образцу који прописује директор Берзе.

(3) Уз захтјев се прилаже:

- оснивачки акт,
 - рјешење Централног регистра хартија од вриједности о регистрацији хартија од вриједности које су предмет захтјева,
 - пречишћен текст статута емитента у писаном и електронском облику,
 - рјешење о упису емитента у судски регистар,
 - финансијски извјештај за последњу пословну годину, а уколико је финансијски извјештај ревидиран од стране овлашћеног ревизора, уз финансијски извјештај се доставља и мишљење ревизора у писаном и електронском облику,
 - извјештај о проценту хартија од вриједности у власништву управе емитента,
 - списак овлаштених лица за односе са Берзом,
 - доказ о уплати накнаде.
- (4) Захтјев за уврштење се мора односити на цјелокупну класу емитованих хартија од вриједности.
- (5) Захтјев се подноси у оригиналу, а прилози уз захтјев у оригиналу или копији овјереној од стране одговорног лица подносиоца.
- (6) Уколико се подноси захтјев за хартије од вриједности предузећа које је настало подјелом предузећа на два или више предузећа, умјесто финансијског извјештаја за последњу пословну годину доставља се диобни биланс или детаљна информација у вези подјеле предузећа.
- (7) Акције које су у Централном регистру регистроване по основу закона о приватизацији у Републици Српској, Берза може, на захтјев акционара, уврстити на слободно берзанско тржиште и ако нису достављени сви документи из става 2. овог члана, уколико је то у интересу акционара и уколико акционари имају довољно информација о правном и финансијском положају емитента и права која произлазе из хартије од вриједности.
- (8) О пријему хартија од вриједности на слободно берзанско тржиште одлучује директор Берзе.
- (9) Када установи да су испуњени услови за уврштење хартија од вриједности на слободно берзанско тржиште, директор доноси одлуку о уврштењу, те доставља емитенту на потпис уговор у коме су регулисана права и обавезе емитента и Берзе.

Обавезе емитената на слободном берзанском тржишту

Члан 65.

- (1) Емитенти чије су ХОВ уврштене на слободно берзанско тржиште дужни су да поштују обавезе обавјештавања јавности и објављивања информација у складу са законом и прописима КХОВ.
- (2) Берза не надзире испуњавање обавеза из претходног става, нити утврђује санкције за неиспуњавање истих.
- (3) Берза у складу са законом може да преузима полугодишње и годишње финансијске извјештаје од надлежног правног лица које је законом одређено да прикупља и обрађује полугодишње и годишње финансијске извјештаје.

- (4) Берза прати и региструје промјене у вези са хартијама од вриједности које су резултат корпоративних радњи, на основу извјештаја КХОВ и ЦР те захтјева од емитента да поднесе захтјев за повећање или смањење броја акција.

Искључење хартије од вриједности са слободног берзанског тржишта

Члан 66.

- (1) Хартија од вриједности се искључује са слободног берзанског тржишта:
- ако се испостави да је хартија била примљена на основу неистинитих или погрешних података,
 - у случају ликвидације,
 - ако емитент повуче своје хартије од вриједности или им истекне рок доспијећа.
- (2) Рјешење о искључењу хартија од вриједности са слободног берзанског тржишта доноси Директор Берзе и објављује се на интернет страници Берзе. Рјешење се примјењује даном доношења.
- (3) Рјешење из претходног става Берза доставља емитенту и КХОВ сљедећег радног дана од дана доношења.
- (4) Против Рјешења из става 2 овог члана дозвољена је жалба КХОВ у року од осам (8) дана од дана пријема Рјешења. Жалба не задржава извршење Рјешења.

3. ЧЛАНОВИ БЕРЗЕ И БРОКЕРИ

3.1. ЧЛАНОВИ БЕРЗЕ

3.1.1. ПРИЈЕМ ЧЛАНОВА БЕРЗЕ

Поступак

Члан 67.

Поступак за пријем у чланство на Берзи покреће се подношењем захтјева за пријем на обрасцу који прописује Директор (у даљем тексту: захтјев).

Захтјев за пријем у чланство

Члан 68.

- (1) Подносилац захтјева мора приложити доказе о испуњавању услова за пријем у чланство на Берзи.
- (2) О захтјеву за пријем у чланство одлучује Управни одбор Берзе.
- (3) Уз захтјев из претходног става прилаже се:
 - акт о оснивању,
 - извод из судског регистра,
 - статут,
 - правила пословања,
 - дозвола за рад издата од стране КХОВ,
 - списак лица са посебним овлашћењима и одговорностима,
 - изјава да ће своја акта ускладити са актима Берзе која регулишу права и обавезе чланова Берзе, у року од три (3) мјесеца од дана стицања својства члана Берзе,
 - финансијски извјештаји за задњу пословну годину, ако овлашћени учесник послује дуже од једне (1) године,
 - рјешење о пријему у чланство у ЦР,
 - имена овлашћених брокера,
 - изјашњење у вези са куповином акција Берзе, те доказ о посједовању средстава за куповину акција Берзе у случају када члан намјерава да их купи.
- (4) Управни одбор Берзе може од подносиоца тражити да достави додатне податке и документацију.
- (5) Захтјев се подноси у оригиналу, а прилози уз захтјев у оригиналу или копији овјереној од стране одговорног лица подносиоца.

Одбацивање захтјева

Члан 69.

- (1) Управни одбор Берзе може овлашћеном учеснику вратити захтјев који није поднесен у складу са одредбама претходног члана на допуну, односно измјену.

- (2) Ако овлашћени учесник не допуни, односно измијени захтјев у року од тридест (30) дана, Управни одбор одбацује захтјев.

Поступак одлучивања по захтјеву

Члан 70.

- (1) Управни одбор одлучује о захтјеву најкасније шездесет (60) дана од дана подношења захтјева, односно од дана достављања измијењеног или допуњеног захтјева.
- (2) Подносилац захтјева се прима у чланство на Берзи ако су испуњени услови у складу са законом и Правилима Берзе.

Члан 71.

Подносилац захтјева може уложити приговор КХОВ против одлуке из претходног члана у року од петнаест (15) дана од дана достављања рјешења.

Поступак након доношења одлуке о пријему у чланство

Члан 72.

- (1) О пријему новог члана обавјештавају се сви чланови Берзе.
- (2) Берзански посредник мора, у року одређеном у одлуци о пријему у чланство, закључити уговор са Берзом, којим ће се регулисати међусобна права и обавезе и испунити друге обавезе у складу са Правилима која обавезују чланове Берзе.
- (3) Ако берзански посредник не испуни своје обавезе из претходног става у постављеном року, Управни одбор може у року од десет (10) дана, од дана када би обавезе морале бити испуњене, своју одлуку ставити ван снаге или овлашћеном учеснику одредити додатни рок за испуњење обавеза.
- (4) Ако берзански посредник и у додатном року не испуни обавезу, одлука Управног одбора не производи правне посљедице и сматра се ништавом.

Члан 73.

Списак чланова Берзе се ажурно објављује на интернет страници Берзе и публикацијама Берзе.

3.1.2. ПРАВА И ДУЖНОСТИ ЧЛАНОВА БЕРЗЕ

Права чланова Берзе

Члан 74.

Чланови Берзе имају сљедећа права:

- да учествују у куповини и продаји хартија од вриједности које се налазе на берзанској котацији и слободном берзанском тржишту,
- да користе БСТ и преко њега закључују берзанске послове,

- да користе одређени берзански простор и опрему у складу са актима Берзе,
- да истовремено добијају информације које могу утицати на трговање, а које Берза доставља члановима,
- да добију на увид проспекат за хартије од вриједности које су уврштене у берзанску котацију,
- да добијају информације о примљеним хартијама од вриједности у берзанску котацију и слободно тржиште и о примљеним новим члановима Берзе,
- да ажурно добију службене курсне листе и информације о искључењима чланова из пословања на Берзи, односно повлачењу хартије од вриједности из берзанске котације и слободног тржишта и све друге податке које Берза шаље јавности,
- да учествују у свим видовима обуке које организује Берза,
- да остварују сва права на основу власништва над акцијама Берзе, у складу са законом,
- остала права утврђена актима Берзе.

Обавезе чланова Берзе

Члан 75.

(1) Чланови Берзе имају сљедеће обавезе:

- да се брину за углед Берзе при јавном наступању као и у пословању на Берзи,
- да се брину о поштовању и спровођењу Правила и Упутстава Берзе,
- да воде детаљну евиденцију о налозима и закљученим берзанским пословима,
- да најкасније у року од два (2) мјесеца након завршеног полугодишњег обрачунског периода пошаљу Берзи полугодишњи извјештај о свом пословању и предају годишњи извјештај Берзи, најкасније у року од четири (4) мјесеца по истеку пословне године,
- да одмах обавијесте Берзу о наступу платне неспособности (инсолвентности), принудном поравнању и о почетку стечајног или ликвидацијског поступка, као и о свим другим догађајима који утичу, односно који би могли утицати на њихово финансијско стање и пословање,
- да одмах обавијесте Берзу о промјени околности које су повезане са испуњавањем услова за обављање дјелатности берзанског посредника,
- да ажурно обавјештавају Берзу о свим измјенама података који се уписују у судски регистар (у облику копије рјешења о упису у судски регистар),
- да онемогуће приступ и употребу БСТ преко личних идентификационих бројева другим лицима, осим овлашћеним брокерима којима је Берза додијелила те бројеве,
- да не злоупотребљавају информације које нису јавно објављене,
- да плаћају чланарину и друге накнаде у складу са ценовником Берзе.

(2) Чланови Берзе, њихови запослени, и брокери дужни су чувати све податке који су у Статуту Берзе класификовани као пословна тајна. Управни одбор може одлуком детаљније одредити врсте података који се сматрају пословном тајном.

3.1.3. ПРИВРЕМЕНО ИЛИ ТРАЈНО ИСКЉУЧЕЊЕ ИЗ ЧЛАНСТВА НА БЕРЗИ И ПРЕСТАНАК ЧЛАНСТВА

Престанак чланства на Берзи

Члан 76.

- (1) Чланство на Берзи престаје:
 - ако члану Берзе КХОВ трајно одузме дозволу,
 - на захтјев члана Берзе,
 - ако је над чланом Берзе покренут поступак стечаја, односно ликвидације,
 - ако члан Берзе престане постојати,
 - ако му надлежни орган Берзе изрекне мјеру трајног искључења из пословања на Берзи,
 - ако члан Берзе у утврђеном року не изврши усклађивање својих аката са актима Берзе,
 - ако члан Берзе, ни након писмене опомене, не плати доспјелу обавезу по основу чланарине.
- (2) Одлуку о престанку чланства на Берзи доноси Управни одбор.

Искључење члана Берзе из пословања на Берзи

Члан 77.

- (1) Управни одбор може искључити члана Берзе из пословања на Берзи привремено или трајно у сљедећим случајевима:
 - ако је члан Берзе био примљен на основу неистинитих, односно нетачних података,
 - ако члан Берзе не испуњава своје обавезе,
 - ако члан Берзе не обавијести Берзу о догађајима, односно околностима које су одређене општим актима Берзе,
 - ако члан Берзе више не испуњава прописане услове за чланство,
 - ако члан Берзе теже повриједи Правила Берзе,
 - ако се члан Берзе не придржава одредби Статута и других аката Берзе,
 - ако члан Берзе не омогући преглед документације у вези са пословима са хартијама од вриједности којима се тргује на организованом тржишту према Правилима Берзе,
 - ако постоје основане околности за заштиту интереса инвеститора
 - ако му Комисија привремено забрани обављање послова из дозволе.
- (2) У случају изрицања мјере трајног искључења члана из пословања на Берзи, за које је одговоран тај члан, поновни захтјев за чланство на Берзи може се поднијети по истеку једне (1) године од дана доношења одлуке о искључењу.
- (3) Мјера привременог искључења траје до отклањања узрока, због којих је дошло до изрицања, али не дуже од шест (6) мјесеци.
- (4) За вријеме трајања мјере привременог искључења задржава се извршавање налога члана Берзе у БСТ.

- (5) Против изречене мјере привременог или трајног искључења члан Берзе може уложити приговор Комисији за хартије од вриједности у року од осам (8) дана од дана пријема одлуке.

Обавјештавање о искључењу и престанак важења овлашћења

Члан 78.

- (1) О привременом или трајном искључењу члана Берзе, као и престанку искључења, одмах се обавјештава КХОВ и јавност.
- (2) У случајевима искључења из пословања на Берзи, односно престанка чланства, престаје важити и овлашћење за закључивање берзанских послова брокерима искљученог члана Берзе.

Посебни системи чланства

Члан 79.

- (1) Управни одбор може увести и посебне системе чланства за трговање хартијама од вриједности, када су прописи који уређују емисију и секундарни промет тих хартија од вриједности предвидјели посебне учеснике у трговању.
- (2) Обавезе чланова и брокера члана берзе у систему посебног чланства уређују се посебним правилима.

3.2. БРОКЕРИ

3.2.1. ИЗДАВАЊЕ ДОЗВОЛЕ ЗА ТРГОВАЊЕ НА БЕРЗИ

Дозвола за трговање

Члан 80.

Дозволу за трговање (у даљем тексту: дозвола) издаје Директор Берзе. О издавању дозволе се обавјештавају чланови Берзе и КХОВ.

Дозвола за трговање на Берзи

Члан 81.

Члан Берзе уз захтјев за издавање дозволе брокеру за трговање на Берзи прилаже:

- овлашћење брокеру да у његово име и за његов рачун тргује на Берзи,
- неопозиву изјаву да све обавезе које брокер преузима, члан Берзе прихвата као своје,
- потврду да је брокер запослен код члана Берзе на неодређено вријеме,
- дозволу за рад брокера коју издаје КХОВ,
- изјаву брокера да је упознат са Правилима Берзе и да ће се придржавати одредби Правила и других аката Берзе.

Ограничење овлашћења за закључивање берзанских послова

Члан 82.

Брокери члана Берзе, који послују са хартијама од вриједности на Берзи, могу бити овлашћени за заступање само једног (1) члана Берзе.

Службена легитимација

Члан 83.

По добијању дозволе, брокер члана Берзе добија службену легитимацију са фотографијом и личним идентификационим бројем, коју је дужан носити на видном мјесту за вријеме боравка у просторијама Берзе и члана Берзе.

3.2.2. ПРАВА И ДУЖНОСТИ БРОКЕРА

Права брокера

Члан 84.

Права брокера су да:

- употребљавају БСТ и закључују берзанске послове за члана Берзе преко БСТ,
- учествују у свим видовима обуке и оспособљавања које организује Берза,
- траже податке и обавјештења које Берза доставља осталим брокерима,
- дају Берзи приједлоге, иницијативе и примједбе у вези са пословањем на Берзи.

Обавезе брокера

Члан 85.

Обавезе брокера су да:

- послове обављају савјесно и у интересу клијената, тако да избјегавају свако поступање које би могло изазвати сумњу у непристрасност, поколебати повјерење у њихов рад или у правилност докумената које издају,
- чувају у тајности податке из налога, разговора или одлука о послу, осим ако налогодавац, односно клијент, изричито наложи другачије или ако природа посла захтијева другачије поступке,
- спроводи Правила и Упутства Берзе,
- чува углед Берзе при јавном наступању као и у пословању на Берзи,
- онемогућава трећим лицима приступ и употребу БСТ преко својих личних идентификационих бројева,
- упозорава органе Берзе о установљеним неправилностима у вези са БСТ (техничке грешке или недостаци).

3.2.3. ПРИВРЕМЕНО ИЛИ ТРАЈНО ИСКЉУЧЕЊЕ БРОКЕРА ИЗ ТРГОВАЊА НА БЕРЗИ И ПРЕСТАНАК ПРАВА НА ТРГОВАЊЕ

Искључење брокера из трговања на Берзи

Члан 86.

- (1) Директор Берзе може привремено или трајно искључити брокера из трговања на Берзи у сљедећим случајевима:
 - ако буде правоснажно осуђен због кривичног дјела против привреде и платног промета, против службене дужности и за кривично дјело прописано ЗТХОВ,
 - ако му КХОВ привремено или трајно одузме дозволу за рад,
 - ако му је била изречена мјера забране обављања истих или сличних послова у вези са хартијама од вриједности и то за вријеме трајања забране,
 - ако брокер крши Правила Берзе.
- (2) О искључењу брокера се обавјештава КХОВ.
- (3) У случају изрицања мјере трајног искључења, брокер више не може поднијети захтјев за пословање на Берзи.

Члан 87.

Против изречене мјере из претходног члана, брокер може уложити жалбу КХОВ у року од осам (8) дана по пријему рјешења. Жалба не задржава извршење мјере.

Престанак права брокера на трговање на Берзи

Члан 88.

- (1) Право на трговање на Берзи брокеру престаје:
 - ако престане важити овлашћење за заступање члана Берзе,
 - на основу изречене мјере надлежног органа Берзе,
 - ако му КХОВ трајно одузме дозволу за рад.
- (2) Рјешење о престанку права на пословање доноси Директор Берзе.

3.3 ПОДРЖАВАОЦИ ЛИКВИДНОСТИ

Члан 89.

- (1) Подржавалац ликвидности одржава ликвидност за одређену хартију од вриједности са обавезним држањем лимитираних налога за куповину, односно продају на тржишту ради закључивања трансакција у своје име и за свој рачун.
- (2) Управни одбор може одобрити члану Берзе статус подржаваоца ликвидности за једну или више хартија од вриједности на одређеном сегменту тржишта ако испуњава прописане услове.

- (3) Сваки члан Берзе може захтијевати од Берзе да му одобри статус подржаваоца ликвидности за одређене хартије од вриједности.
- (4) Управни одбор може одлучити да ограничи број подржаваоца ликвидности за одређену хартију од вриједности.
- (5) Управни одбор доноси упутство којим се детаљније уређују поступак и критеријуми за стицање статуса подржаваоца ликвидности.
- (6) Берза објављује списак подржаваоца ликвидности и критеријуме за добијање статуса на својој интернет страници.

Члан 90.

- (1) Подржаваоци ликвидности су дужни да дневно уносе куповне и продајне лимитиране налоге на тржиште и закључују трансакције на основу таквих налога у складу са овим Правилима и упутством из претходног члана.
- (2) Управни одбор може одобрити посебне погодности за подржаваоце ликвидности који испуњавају дефинисане критеријуме успјешности.
- (3) Критеријуми успјешности и посебне погодности прописују се упутством.
- (4) Критеријуми успјешности се односе на:
 - врсту хартија од вриједности,
 - максималну разлику између цијена у куповном и продајном налогу,
 - минималну вриједност обавезне понуде и тражње,
 - минимално вријеме држања налога на тржишту,
 - обавезно вријеме уноса налога на трговање,
 - одобрење емитента.

Члан 91.

- (1) Подржавалац ликвидности може прекинути свој статус за одређену хартију од вриједности на основу писаног захтјева. Пет (5) дана након што Берза прими захтјев, подржаваоцу ликвидности престају обавезе у вези са подршком ликвидности.
- (2) Члан берзе може поново поднијети захтјев са добијање подржаваоца ликвидности у року од тридесет (30) дана, од дана престанка статуса.
- (3) Управни одбор може укинути статус подржаваоца ликвидности члану Берзе који не испуњава обавезе или ограничити његова права и обавезе у случају великих тржишних неравнотежа и других ванредних околности.

4. ТРГОВАЊЕ ХАРТИЈАМА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

4.1. ТРГОВАЊЕ ХАРТИЈАМА ОД ВРИЈЕДНОСТИ НА СЛУЖБЕНОМ БЕРЗАНСКОМ ТРЖИШТУ

4.1.1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Берзански послови

Члан 92.

- (1) Берзански послови су куповина и продаја хартија од вриједности које су примљене на службено берзанско тржиште.
- (2) Чланови Берзе закључују послове преко БСТ-а.
- (3) Берзански послови могу бити промптни или термински.
- (4) Промптни берзански послови су они код којих се обавезе из закључених берзанских послова испуњавају најдуже у року од три (3) радна дана након закључења посла, у складу са правилима ЦР.
- (5) Термински берзански послови се регулишу посебним актима Берзе.

Учесници у берзанским пословима

Члан 93.

- (1) Берзанске послове могу закључити само чланови Берзе.
- (2) Берзански члан може имати сљедеће статусе у БСТ-у:
 - **активан** – када члан може закључивати послове и управљати налозима који су унесени у БСТ,
 - **неактиван** – када члан не може закључивати послове и управљати налозима који су унесени у БСТ.
- (3) Статус члана Берзе се мијења одлуком Управног одбора када се испуне услови из Правила. Сви налози члана чији је статус “неактиван” добијају статус “задржан”.
- (4) Овлашћени брокери члана Берзе могу добити дозволу за закључивање свих или неких берзанских послова.

Предмет берзанских послова

Члан 94.

Предмет берзанских послова су хартије од вриједности које су примљене у службеном берзанском тржишту и сви недоспијели пратећи купони, односно недоспијела права и обавезе.

Члан 95.

Берза објављује датум од кога се почиње трговати хартијом од вриједности без права на исплату камате, односно дивиденде.

Члан 96.

- (1) Обвезницама се тргује без купона у складу са датумом пресјека права на купон који утврди емитент и прописима који регулишу обрачун и поравнање.
- (2) Ако емитент не обавијести Берзу о датум пресјека права на купон, примјењује се датум који је регистрован у ЦР.

Члан 97.

- (1) Акцијама се тргује без дивиденде у складу са датумом пресјека права на дивиденду који утврди емитент и прописима који регулишу обрачун и поравнање.
- (2) У објави почетка закључивања послова без дивиденде (ex дивиденд дате), наводи се и висина дивиденде и датум исплате.

Цијена

Члан 98.

- (1) У берзанском пословању цијена хартија од вриједности је изражена курсом који је већи од нуле (0).
- (2) Цијена акција је изражена у КМ за појединачни лот.
- (3) Цијена обвезница и других дужничких хартија од вриједности је изражена у процентима од номиналне вриједности или у процентима од још неисплаћене главнице (ануитетне обвезнице) без припадајућег дијела недоспијелих камата.
- (4) Купац обвезница, односно других дужничких хартија од вриједности, дужан је поред куповне цијене из трећег става овог члана платити и припадајуће недоспјеле камате у складу са правилима обрачуна и поравнања.
- (5) Припадајуће камате које купац обвезница дугује продавцу израчунавају се приликом обрачуна, поравнања и испуњења обавезе из закључених берзанских послова.

Начин трговања

Члан 99.

- (1) Чланови Берзе могу закључивати послове са уврштеним хартијама од вриједности само преко БСТ.
- (2) Изван БСТ могу се закључивати послови само у случају пословања са блоковима хартија од вриједности према прописима КХОВ и Правилима Берзе .
- (3) Чланови Берзе могу позајмљивати хартије од вриједности у вези са намирењем недостајућих количина у поступку поравнања, у складу са прописима КХОВ и ЦР.

Употреба БСТ

Члан 100.

- (1) БСТ је компјутерски информациони систем који омогућава унос, измјену, повлачење, задржавање и активирање налога, закључење берзанских послова, надзор уношених налога и закључених берзанских послова, исправку берзанских

послова, те преглед информација о трговању и хартијама од вриједности које котирају на Берзи

- (2) Члан Берзе приступа БСТ-у преко регистроване радне станице.
- (3) Члан Берзе мора имати најмање једну радну станицу преко које приступа БСТ.
- (4) Брокери члана Берзе одговарају за истинитост и тачност података које уносе у БСТ.
- (5) БСТ омогућава праћење трговања у реалном времену, преко станице за праћење трговања на берзи (Обсервер).
- (6) Уговором са корисником регулише се коришћење станице за праћење трговања на Берзи.
- (7) Станицу за надзор трговања на Берзи користе овлашћена лица Берзе.

Члан 101.

- (1) Брокер има лични идентификациони број који му омогућава приступ БСТ-у, извођење операција у систему и приступ подацима за које је овлаштен.
- (2) Употреба личног идентификационог броја дозвољена је само овлашћеном брокеру коме је тај број додијељен.
- (3) За злоупотребе идентификационог броја одговоран је овлашћени брокер под чијим личним идентификационим бројем дође до злоупотребе, односно члан Берзе ако је заједно са својим брокером одговоран за злоупотребу.
- (4) Члан Берзе добија системске идентификационе елементе који му омогућавају приступ БСТ-у, извршавање операција у БСТ-у и приступ подацима за које има овлашћење.
- (5) Системски идентификациони елементи могу се користити само у информационим системима чланова који су регистровани код Берзе.
- (6) Члан Берзе је одговоран Берзи за сваку злоупотребу системских идентификационих елемената.

Дани трговања

Члан 102.

- (1) Берзанско трговање се одвија сваког радног дана према распореду који одређује директор Берзе.
- (2) За вријеме државних празника, других нерадних дана и у случају посебних околности не одвија се берзанско трговање.
- (3) Списак дана када се не одвија берзанско трговање се објављује на интернет страници Берзе.
- (4) Измјена распореда се мора објавити најмање пет (5) дана прије предвиђене измјене.

Трајање берзанског трговања

Члан 103.

- (1) Трајање берзанског трговања за вријеме дана трговања утврђује се одлуком директора, најмање седам (7) дана прије почетка примјене.
- (2) Директор може одлуком продужити, односно скратити вријеме у случајевима када БСТ не дјелује (поглавље 4.6. ових Правила).

Понуда и тражња

Члан 104.

Куповне и продајне цијене, које се односе на намјеру закључења берзанских послова, уносе се у БСТ у облику налога.

Берзанско посредовање

Члан 105.

- (1) Све послове берзанског посредовања члан Берзе обавља у складу са законским прописима и прописима КХОВ.
- (2) Прије преузимања првог налога за куповину, односно продају хартија од вриједности, члан Берзе закључује са клијентом уговор о берзанском посредовању у писменом облику у складу са прописима КХОВ.
- (3) Сваки налог мора садржавати све потребне податке за несметано и јасно извршавање, а нарочито врсту налога, рок важења, врсту и количину хартије од вриједности која је предмет налога.

Стања хартија од вриједности

Члан 106.

- (1) У систему БСТ поједина хартија од вриједности може се налазити у једном од сљедећих стања:
 - **тргована** - њоме се тргује преко БСТ у складу са Правилима Берзе,
 - **задржана** - систем БСТ не омогућава закључење послова са том хартијом, али је могуће управљати налозима,
 - **заустављена** - систем БСТ не омогућава закључење послова са њом, нити унос налога,
 - **искључена** - хартија од вриједности је искључена из БСТ-а.
- (2) Стање хартије од вриједности мијења се посебном одлуком Директора уз навођење разлога за промјену стања.

Количинска јединица трговања

Члан 107.

- (1) Хартијама од вриједности тргује се у лотовима које одреди Директор.
- (2) Лот означава најмању количину којом се може трговати одређеном хартијом од вриједности.
- (3) Количина може бити само природни број.

Вријеме закључења берзанског посла

Члан 108.

- (1) Вријеме закључења берзанског посла је онај тренутак када БСТ повеже понуду за куповину и продају хартија од вриједности у складу са Правилима.
- (2) Као вријеме закључења се уважава вријеме у БСТ-у.

Мјесто закључења берзанског посла

Члан 109.

Сматра се да је берзански посао закључен у мјесту гдје Берза има своје сједиште.

Стандард промјене цијене

Члан 110.

- (1) Стандард промјене цијене представља најмању дозвољену измјену цијене при уношењу налога за куповину или продају хартија од вриједности и склапању послова.
- (2) Одлуку о стандарду промјене цијене доноси Директор Берзе.

4.1.2. ПРИЈЕМ И ИЗВРШАВАЊЕ НАЛОГА КЛИЈЕНАТА

Примање налога клијената

Члан 111.

- (1) Члан Берзе прима налоге клијената:
 - у сопственом организационом дијелу који извршава налоге клијената или у другим организационим дијеловима који примљене налоге прослијеђују дијелу који извршава налоге,
 - у пословници правног лица који, у име и за рачун тог берзанског посредника, прима налоге.

- (2) Налог се сматра прихваћеним уписом у књигу налога и када су испуњени услови из правила пословања берзанског посредника и уговора који је берзански посредник потписао са клијентом.

Потврда о пријему налога странке

Члан 112.

- (1) Берзански посредник је обавезан да достави клијенту потврду о пријему налога најкасније сљедећи радни дан након пријема налога.
- (2) Потврда о пријему налога садржи све елементе прописане правилником о пословању берзанског посредника.
- (3) Ако клијент преда дискрециони налог, потврда о пријему налога мора садржавати и одредбу да је то дискрециони налог и да престаје да важи истеком дана трговања.
- (4) Одредбе претходних ставова се сходно примјењују на измјену и повлачење налога.

Одбијање налога

Члан 113.

- (1) Берзански посредник може да одбије налог:
 - за куповину, када утврди на новчаном рачуну клијента нема довољно средстава за измирење његових обавеза које би настале по основу извршења налога за куповину хартија од вриједности,
 - за продају, када утврди да на рачуну хартија од вриједности клијента нема довољно хартија од вриједности које су предмет налога,
 - у другим случајевима које пропише КХОВ.
- (2) Када члан Берзе одбије да прими налог клијента мора обавијестити писмено клијента о томе у року који је прописан правилником о пословању берзанског посредника, те образложити разлог одбијања.

Извршавање налога

Члан 114.

- (1) Берзански посредник је дужан да изврши налоге тачно према захтјевима клијента по редослиједу из књиге налога.
- (2) Сваки налог који члан Берзе унесе у БСТ носи ознаку брокера који га је унио у БСТ.
- (3) Уколико члан Берзе користи аутоматски систем уноса налога од клијента у БСТ, без мануелног уноса налога од стране брокера, дужан је од Берзе затражити идентификациону ознаку којом ће означити налоге који су на тај начин унесени у БСТ.
- (4) Када су испуњени сви прописани услови, берзански посредник је дужан да унесе налог за куповину или продају хартија од вриједности у БСТ без одлагања, осим ако вријеме уноса није другачије одређено.

- (5) Члан Берзе и брокер су дужни да код извршења налога клијената осигурају да се било који конфликт интереса између клијената и запослених у брокерској кући сведе на минимално могући ниво.
- (6) Ближе услове извршења налога прописује КХОВ.

Начин извршавања налога

Члан 115.

- (1) Члан Берзе извршава налоге клијената за куповину, односно продају хартија од вриједности, уносом одговарајуће цијене понуде или тражње у БСТ, као и будућим промјенама налога у складу са клијентовим инструкцијама и интересом клијента.
- (2) Налог се мора извршити чим су испуњени услови за извршење. Сматра се да су услови за извршење испуњени када члан Берзе прими налог и протекне рок за одбијање налога и ако то омогућава БСТ.
- (3) Члан Берзе мора извршавати налоге клијената за куповину, односно продају хартија од вриједности, по редослиједу пријема.
- (4) Члан Берзе не смије купити, односно продати хартије од вриједности за свој рачун, рачун члана управе члана Берзе или за рачун запосленог код члана Берзе :
 - ако због такве куповине, односно продаје не би могао извршити истовремено налог клијента,
 - ако би у том случају налог клијента било могуће извршити само под условима који су за клијента мање повољни.

Извршавање дискреционог налога

Члан 116.

- (1) Дискрециони налог је врста налога код којег клијент не одређује цијену за куповину или продају хартије од вриједности.
- (2) Дискрециони налог се уноси у БСТ по оцјени брокера, у складу са чланом 127. Правила.
- (3) Ако овај налог није извршен током дана трговања, престаје важити и брокер га мора одстранити из БСТ.
- (4) Брокер мора извршити слободне налоге, који се односе на исту хартију од вриједности, према редослиједу њиховог пријема.
- (5) Без обзира на одредбу става 2 члана 115. Правила, члан Берзе треба извршити дискрециони налог онда кад пажњом доброг стручњака оцијени да је, с обзиром на стање на тржишту, извршење налога најповољније за интересе клијента.
- (6) При извршавању дискрециони налога, члан Берзе не смије унијети супротан налог за куповину, односно продају хартије од вриједности, за рачун другог клијента који је дао дискрециони налог, за свој рачун, рачун члана управе или рачун запосленог код члана Берзе, ако би на тај начин дошло до закључења посла усклађењем услова понуде, односно тражње за рачун клијента, са условима

тражње, односно понуде за рачун другог клијента који је дао дискрециони налог, за рачун члана Берзе, рачун члана управе или запосленог код члана Берзе.

Извршавање налога за више клијената

Члан 117.

- (1) Када члан Берзе истовремено прими више дискреционих налога, односно када истовремено прими више налога за куповину, односно продају хартија од вриједности са једнаким условима извршења, такве налоге може удружити у један налог у складу са прописима КХОВ (у даљем тексту: удружени налог).
- (2) При извршењу удруженог налога, члан Берзе не смије закључивати послове за свој рачун, рачун члана управе или рачун запосленог код члана Берзе.
- (3) Када се на основу удруженог налога закључи један или више послова, члан Берзе мора права и обавезе из таквог посла/послова пренијети на клијенте према сљедећим правилима:
 - ако је посао/послове закључио по истој цијени, а количина хартија од вриједности није довољна за извршење цјелокупних налога свих клијената, најприје се у цјелини извршава онај налог који је први примљен,
 - ако је послове закључио по различитим цијенама, по најповољнијој цијени се у цјелини извршава налог који је први примљен.

Извршење новчаних обавеза и пренос ХОВ

Члан 118.

Берзански посредник је обавезан преузети све потребне радње ради извршења новчаних обавеза из послова са хартијама од вриједности и преноса хартија од вриједности у сладу са законом, прописима КХОВ и ЦР.

Новчана средства клијената

Члан 119.

- (1) Берзански посредник је обавезан да код банке отвори посебан рачун за новчана средства клијената.
- (2) Преко рачуна из претходног става берзански посредник може извршавати искључиво послове за рачун клијента у складу са њиховим налозима.
- (3) Износ за продане хартије од вриједности, те неискориштени аванс, берзански посредник мора дозначити на клијентов банковни рачун сљедећи радни дан рачунајући од:
 - пријема новчаних средстава из посла који је закључио за рачун клијента,
 - опозива налога по којем је клијент платио аванс.
- (4) Берзански посредник може поступити супротно од одредби претходног става само у случају ако је другачије уговорено са клијентом.
- (5) Члан Берзе не смије употребљавати новчана средства клијената за свој рачун или за рачун других клијената.

Обрачун обављеног посла

Члан 120.

- (1) Берзански посредник је обавезан да писмено обавијести клијента о сваком закљученом послу са хартијама од вриједности, најкасније наредног дана од дана закључења.
- (2) Обрачун обављеног посла садржи елементе у складу са прописима КХОВ.

Евиденција налога и послова са хартијама од вриједности

Члан 121.

- (1) Берзански посредник дужан је да води књигу налога у којој се налазе налози за куповину и продају хартија од вриједности свих клијената.
- (2) У књигу налога обавезно се уписује сваки налог прије или истовремено са уносом у БСТ.
- (3) Налози за куповину и продају уписују се у књигу налога хронолошким редослиједом пријема налога и означавају одговарајућим редним бројем.
- (4) Књига налога обавезно садржи датум и прецизно вријеме пријема налога, лице који је дало налог, ознаку ХОВ и наручену количину.
- (5) У случају удруженог налога, књига мора садржавати податке о клијентима на које се односи.

Члан 122.

Члан Берзе мора чувати евиденцију свих налога и евиденцију о свим закљученим пословима у складу са прописима КХОВ.

Стања налога

Члан 123.

- (1) Налог у БСТ-у се може налазити у једном од сљедећих стања:
 - **активан** - налог се извршава у складу са ограничењима цијена према члану 161. и члану 171 ових Правила,
 - **неактиван** - налог чије би извршавање значило кршење одредби члана 161, односно 171. Систем БСТ не омогућава закључивање послова са неактивним налозима,
 - **задржан** - налог који није дозвољено извршити. Налоге може задржати Берза или члан Берзе у складу са Правилима. Поновно их може активирати само члан Берзе. При активирању добијају нову временску ознаку и, с обзиром на ограничења из члана 161, односно 171. Правила, постављају се у активно, односно неактивно стање,
 - **одстрањен** – налог који је одстрањен из БСТ због извршења, истека времена извршења или поништења од стране Берзе или члана Берзе.
- (2) Систем БСТ код измјене граничних вриједности ограничења из члана 161. и члана 171. ових Правила премјешта налог у одговарајуће активно, односно неактивно стање. При томе се не мијења временска ознака налога.

- (3) На почетку сваког дана трговања БСТ одстрањује све налоге којима је истекло вријеме извршења.
- (4) Сматра се да је налог на тржишту ако има статус „активан“ или „неактиван“.

Садржај налога

Члан 124.

- (1) При уносу налога у БСТ обавезне су сљедећи подаци:
 - врста налога (куповни или продајни),
 - ознака члана Берзе,
 - ознака брокера,
 - ознака хартије од вриједности,
 - количина хартије од вриједности,
 - врста рачуна,
 - ознака рачуна.
- (2) БСТ аутоматски додјељује налогу ознаку члана Берзе и брокера према кориштеним идентификационим подацима при приступу систему.
- (3) БСТ одбацује налоге који не садрже све обавезне компоненте.

Члан 125.

- (1) При уносу налога у БСТ не морају се унијети сљедећи подаци:
 - курс хартије од вриједности,
 - додатни услови везани за временско важење појединог налога,
 - додатни услови везани за приказивање и извршење,
 - посебни услови извршења везани за количину хартија,
 - референца (напомена).
- (2) Ако при уносу налога у БСТ није унесен ниједан податак из претходног члана сматра се да је унесен дневни тржишни налог без додатних услова приказивања и извршења.
- (3) БСТ одбацује налоге који не садрже допуштене податке.

Вријеме уноса налога

Члан 126.

- (1) Вријеме уноса налога је вријеме које БСТ додијели налогу при регистрацији у централној електронској књизи налога БСТ-а.
- (2) При одређивању временске ознаке налога уважава се вријеме БСТ-а.

Редослијед налога

Члан 127.

- (1) При уносу налога у БСТ додјељује се временска ознака која је једнака времену уноса.
- (2) БСТ одређује редослијед налога на основу слједећих критеријума:
 - тржишни налози имају предност у односу на лимитиране налоге;
 - редослијед активних лимитираних налога се утврђује тако при извршењу куповних налога предност имају налози са вишом цијеном, а при извршавању продајних налога налози са нижом цијеном;
 - ако више активних налога има једнаку цијену, предност имају налози који су раније регистровани у БСТ-у.
- (3) При одређивању редослијед не узимају се у обзир задржани налози.
- (4) Ако се измијени цијена или повећа количина хартија од вриједности, тржишни налог промијени у лимитирани или обрнуто, БСТ додјељује налогу нову временску ознаку која је једнака времену измјене налога.

Унос налога у БСТ

Члан 128.

- (1) Чланови могу уносити у БСТ :
 - **тржишне налоге** - налогодавац/клијент не поставља ограничења с обзиром на цијену,
 - **лимитиране налоге** - налогодавац/клијент одређује највишу прихватљиву цијену куповине, односно нанижу прихватљиву цијену продаје.
- (2) Слједећи типови лимитираних налога се могу унијети у БСТ:
 - налог без додатних или посебних услова,
 - налог са додатним условима начина приказивања и извршења,
 - налог са додатним условима времена извршења,
 - налог са посебним условима извршења.
- (3) При уносу налога дозвољене су одређене комбинације двије или више различитих врста налога, при чему постоје ограничења везана за фазе трговања.
- (4) Налог у БСТ-у сматра се дневним, уколико није унесен додатни услов времена извршења.

Налог без додатних или посебних услова

Члан 129.

Налог без додатних или посебних услова је налог код кога је, поред обавезних компоненти налога, могуће унијети и цијену.

Налог са додатним условима начина приказивања и извршења

Члан 130.

Налог са додатним условима начина приказивања и извршења је налог у коме се поред обавезних компоненти, уносе и подаци о додатним условима за закључење посла, односно за приказивање налога на тржишту. Налози са додатним условима начина приказивања и извршења су:

- **налог са распоном и одстрањењем неизвршене количине** - једним уносом омогућава куповину или продају хартије од вриједности по различитим курсевима до наведеног лимита, односно ограничења из чланова 161 и 171, при чему се неизвршена количина брише из БСТ-а. Налог са распоном и одстрањењем неизвршене количине је могуће извршити само када је тржиште отворено. Употреба других додатних или посебних услова није могућа;
- **налог са скривеном количином** - је налог код којег се не приказује цјелокупна количина хартија од вриједности. Тржишту је приказана само видљива количина. Остатак је похрањен у скривеној количини налога, која за тржиште није видљива. Употреба других додатних услова начина приказивања и извршења није могућа. Упутством за трговање се може предвидјети минимална вриједност видљиве количине у налогу и минимална укупна вриједност налога са скривеном количином, која представља скривену и видљиву количину у налогу.

Налог са додатним условима времена извршења

Члан 131.

Налог са додатним условима времена извршења је налог у којем се поред обавезних компоненти уноса, дају и временски услови важења налога. Уколико у БСТ није другачије унешено, налог се прихвата као дневни налог. Могућа је додатна употреба скривене количине. Налози са додатним условом времена извршења су:

- **дневни налог** - важи само на дан уноса; БСТ неизвршене дневне налоге аутоматски брише по истеку дана трговања;
- **отворени налог (налог до опозива)** - важи до извршења на тржишту, односно до опозива налога од стране члана Берзе који га је унио. Ако налог није извршен до у року од 180 дана од дана уноса, измјене или потврде, БСТ га аутоматски брише;
- **налог који важи до одређеног датума** - важи до извршења или одређеног датума. Ако налог није извршен до изабраног датума или у року од 180 дана од дана уноса, измјене или потврде, БСТ га аутоматски брише.

Налог са посебним условима извршења

Члан 132.

- (1) Налог са посебним условима извршења је налог код кога је поред обавезних компоненти при уносу налога одређен посебан начин њиховог извршења.

Члан 133.

Налог са посебним условима извршења је:

- **налог све или ништа** – једним уносом омогућава куповину или продају хартија од вриједности по различитим курсевима до наведеног лимита, односно ограничења из чланова 161., 161а. и 171., при чему се мора изврши цјелокупна количина налога у једном или више послова истовремено. Уколико се налог при уносу не може у цјелости извршити, одстрањује се из БСТ-а. Налог „све или ништа“ је могуће извршити само када је тржиште отворено. Употреба додатних услова начина извршења није могућа“.

Приступ подацима**Члан 134.**

- (1) Чланови берзе имају приступ сљедећим подацима о хартијама о вриједности у БСТ-у:
 - најбоља куповна и продајна цијена,
 - цијене појединачних послова,
 - количине у појединачним пословима,
 - вријеме закључења посла,
 - јединствена ознака посла,
 - тренутна дневна просјечна цијена,
 - укупна количина у закљученим пословима,
 - референтни курс
 - временски распоред трговања,
 - статус тржишта,
 - статус хартије од вриједности,
 - врста налога,
 - ознака хартије од вриједности,
 - за налоге који се користе при трговању блок хартијама од вриједности, начин поравнања.
- (2) Упутством директора берзе се може ограничити приступ сљедећим подацима:
 - цијена у појединачним налозима,
 - количина у појединачним налозима – у случају налога са скривеном количином,
 - укупна количина по појединачним куповним и продајним цијенама,
 - ознака члана берзе у појединачним налозима и пословима,
 - текућа отварајућа цијена и количина,
 - приликом трговања блок хартијама од вриједности предвиђено вријеме закључења посла у фази побољшавања понуде изван интервала трговања.
- (3) Чланови берзе немају приступ сљедећим подацима о хартијама о вриједности у БСТ-у:
 - број рачуна у појединачним налозима и пословима,
 - тип рачуна,
 - референца у појединачним налозима,
 - укупна количина у налозима са скривеном количином,
 - ознака члана берзе у налозима и пословима,

- временска ознака налога,
 - вријеме уноса налога.
- (4) Доступност података везаних за налоге, закључене послове и стања хартија од вриједности, у односу на систем трговања, фазе трговања, врсте хартија од вриједности детаљно се описују у Приручнику за трговање.

4.1.3. СИСТЕМИ ТРГОВАЊА

Континуирано и аукцијско трговање

Члан 135.

- (1) Системи трговања на Берзи су:
- континуирана трговина,
 - аукција,
 - аукција за пакет акција.
- (2) Систем трговања одређује се у зависности од карактеристика одређене хартије од вриједности, које се односе на вриједност промета, број трансакција, број дана трговања и остале параметре које упућују на ликвидност, што се детаљније уређује актом који доноси Директор Берзе.
- (3) Систем трговања одређује Комисија за котацију за службено берзанско тржиште, односно Директор Берзе за слободно берзанско тржиште.

Примарно тржиште

Члан 136.

- (1) За организовање примарних аукција користе се слjedeћи системи трговања:
- континуирана јавна понуда
 - јавна понуда с надметањем.

Фазе и трајање трговања

Члан 137.

- (1) БСТ може бити у слjedeћим фазама код континуираног и аукцијског система трговине:
- **затворено тржиште** – када није дозвољено управљање налозима и закључивање послова;
 - **тржиште прије отварања** – када је могуће управљање налозима, али не и закључивање послова;
 - **отворено тржиште** – када је могуће управљање налозима и закључивање послова.
- (2) Трајање појединих фаза трговања, те временски распоред отварања тржишта за поједине ХОВ утврђује се одлуком Директора најмање седам (7) дана прије почетка њихове примјене.

- (3) Трајање трговање се може продужити или скратити одлуком Директора у ситуацијама када је то неопходно да се одржи континуитет операција.
- (4) Управљање налозима и закључивање послова зависи од текуће фазе трговања, те статуса ХОВ, налога и члана Берзе.

4.1.3.1. Континуирано трговање

Члан 138.

- (1) Континуирано трговање започиње аукцијом, а затим се наставља са отвореним тржиштем које дозвољава тренутно закључивање послова уношењем налога у БСТ. Цијена у послу је резултат текуће најбоље понуде и тражње на тржишту.
- (2) Континуирано трговање пролази кроз сљедеће фазе током дана трговања:
 - затворено тржиште
 - тржиште прије отварања
 - отворено тржиште
 - затворено тржиште.

Тржиште прије отварања

Члан 139.

- (1) Брокери могу уносити налоге у БСТ, мијењати и опозивати налоге који су унијели у БСТ, као и прегледавати све унесене налоге у систему. Послови се, и поред могућег слагања цијена и услова, не закључују.
- (2) Унос налога "са распоном и одстрањењем неизвршене количине" у овој фази није могућ.

Отварање тржишта

Члан 140.

- (1) Отварање тржишта је процес преласка између фазе прије отварања и отвореног тржишта, за вријеме чега није могуће управљати налозима.
- (2) БСТ отвара тржиште у случајно одабраном моменту из периода који је дуг најмање два (2) минута.
- (3) Отварање тржишта се, у зависности од стања на тржишту, изводи на један од сљедећих начина:
 - ако је најбоља продајна цијена виша од најбоље куповне цијене за одређену хартију од вриједности, послови се не закључују,
 - ако је најбоља куповна цијена једнака или виша од најбоље продајне цијене за одређену хартију од вриједности, послови се закључују по равнотежном курсу, узимајући у обзир редослијед извршења налога према члану 127. Правила,
 - ако су на тржишту активни само тржишни налози, послови се закључују по равнотежном курсу, узимајући у обзир редослијед извршења налога према члану 127. Правила
- (4) По завршетку отварања тржишта, тржиште је отворено за унос нових налога.

Равнотежни курс

Члан 141.

- (1) Равнотежни курс је курс, при којем се приликом отварања тржишта, у складу са чланом 140. Правила, закључују послови између активних налога. При формирању равнотежног курса користи се критеријум највећег количинског обима промета, уз минималан количински остатак у налозима који учествују у формирању тог курса.
- (2) Када равнотежни курс на основу претходног става није могуће одредити, јер има више могућих курсева, користе се слjedeћи критеријуми:
 - *ако је остатак само на страни тражње (понуде) равнотежни курс се формира при највишем (најнижем) курсу од свих могућих курсева;*
 - *ако постоје два курса са једнаким могућим количинским обимом промета и једнаким количинским остатком, равнотежни курс је аритметичка средина између највишег и најнижег могућег курса заокружено на стандард повећања цијене;*
- (3) У случају да су на тржишту активни само тржишни налози, послови при отварању тржишта реализују се по референтном курсу заокружено на стандард повећања цијене.

Отворено тржиште

Члан 142.

У вријеме када је тржиште отворено за трговање, БСТ аутоматски закључује послове упаривањем активних налога, при чему се уважава редослијед из члана 127. Правила.

Члан 143.

Ако је унесена цијена тражње виша, односно унесена цијена понуде нижа од најбоље супротне цијене, и ако су испуњени и остали услови, БСТ у оквиру ограничења из члана 161 и члана 171. Правила аутоматски закључује послове по курсу најповољнијег супротног налога. За закључивање послова са евентуалним остатком налога користи се унесени курс.

4.1.3.2. Аукција

Члан 144.

- (1) Аукција се одвија у слjedeћим фазама током дана трговања:
 - затворено тржиште,
 - тржиште прије отварања,
 - затворено тржиште.

БСТ прије отварања тржишта

Члан 145.

- (1) У вријеме прије отварања тржишта брокери могу уносити, мијењати и опозивати налоге у БСТ.
- (2) Чланови Берзе имају увид у све налоге по количинама и цијенама, али не и ознаке чланове Берзе који су унијели налоге.
- (3) Дозвољен је унос слjedeћих типова налога:
 - налог без додатних или посебних услова,
 - налог са додатним условима времена извршења,
 - тржишни налог.

Отварање тржишта

Члан 146.

- (1) Отварање тржишта се, у зависности од стања на тржишту, изводи на један од слjedeћих начина:
 - ако је најбољи продајни курс виши од најбољег куповног курса за одређену хартију од вриједности, послови се не закључују,
 - ако је најбољи куповни курс једнак или виши од најбољег продајног курса за одређену хартију од вриједности, послови се закључују по преовлађујућем курсу, узимајући у обзир редослијед извршења налога према члану 127. Правила.
- (2) По завршетку отварања тржиште се затвара.

Равнотежни курс

Члан 147.

- (1) Равнотежни курс у аукцијском начину трговања формира се у складу са чланом 141 Правила.
- (2) Када је формиран равнотежни курс, послови се склапају према слjedeћим критеријумима:
 - *Цијена у налогу, тако да куповни налози са већом цијеном, односно продајни налози са мањом цијеном, имају предност,*
 - *Ако налози имају исту цијену, предност имају налози са старијом временском ознаком.*

4.1.3.3. Аукција за пакет акција

Предмет трговања

Члан 148.

Предмет трговања су:

- акције предузећа, банака и других правних лица у државној својини, које овлашћена државна институције износи на тржиште посредством берзанског члана,
- акције у власништву осталих инвеститора, ако се ради о количини која представља најмање 5 % укупног броја емитованих акција одређеног акционарског друштва или чија вриједност прелази 200.000 КМ.

Организовање аукције

Члан 149.

- (1) Члан Берзе, у име продавца хартије од вриједности, писмено обавјештава Берзу о намјери продаје акција из претходног члана у форми захтјева. Захтјев садржи податке о хартији од вриједности, количини која се продаје, почетној цијени, стандарду повећања цијене и условима плаћања. Почетна цијена мора бити дјелљива са стандардом повећања цијене и износити најмање 0,5% од почетне цијене.
- (2) У року од три (3) дана од добијања захтјева, Берза одлучује о одржавању аукције, о чему одмах обавјештава све чланове Берзе. Обавијест садржи податке о датуму одржавања аукције, хартији од вриједности, количини која се продаје, захтијеваној цијени и условима плаћања.
- (3) Датум одржавања аукције не може бити раније од седам (7) дана од дана достављања обавјештења.
- (4) Члан Берзе, заступник продавца хартије од вриједности, дужан је обавијестити продавца о времену одржавања аукције.
- (5) Берза оглашава на својој интернет страници, вријеме одржавања аукције, податке о хартији од вриједности, количини која се продаје, цијени и условима плаћања.

Уношења налога у БСТ и закључивање посла

Члан 150.

- (1) Аукција за пакет акција се одвија у сљедећим фазама:
 - унос продајног налога,
 - затворено тржиште, када није дозвољен унос, корекција и опозивање налога,
 - унос куповних налога,
 - измјена куповних налога,
 - склапање посла и затварање тржишта.

Члан 151.

- (1) У фази уноса продајног налога члан Берзе, заступник продавца акција, уноси у БСТ продајни налог који садржи сљедеће податке:
 - ознака хартије од вриједности,
 - количина хартије од вриједности,
 - цијена,
 - тип и број рачуна клијента,
 - број налога у књизи налога.
- (2) Продајни налог се уноси као дневни и није могуће унијети додатне и посебне услове извршења. Након уноса налога у БСТ, он се може кориговати кроз један (1) минут. Након истека тог рока никакве промјене или повлачења налога из БСТ нису дозвољене. Могућ је унос заједничког налога.
- (3) У другој фази БСТ не дозвољава унос продајних и куповних налога.
- (4) Унос и измјена куповних налога се одвија у трећој и четвртој фази према сљедећим правилима :
 - чланови Берзе могу уносити у БСТ више куповних налога,
 - сви куповни налози морају одговарати по количини већ унесеном продајном налогу,
 - могу се користити заједнички (удружени) налози,
 - повлачење или промјена куповних налога из БСТ у смислу умањења цијене дозвољено је само у трећој фази у току једног (1) минута након уноса налога.
- (5) У трећој фази аукције сви чланови Берзе могу уносити куповне налоге и мијењати цијене у БСТ за најмање један стандард повећања цијене. Сви чланови Берзе могу видјети продајну цијену, коју је дао брокер продавца за одређену ХОВ и све куповне цијене које су унијели други чланови. БСТ рангира унесене понуде према члану 127. Правила.
- (6) У четвртој фази аукције не могу се уносити нови куповни налози у БСТ. Чланови Берзе могу кориговати цијене у куповним налозима који су унесени у БСТ у претходној фази, за најмање један стандард повећања цијене.
- (7) Уколико је задњи куповни налог унесен у БСТ унутар интервала прије отварања тржишта који је предвиђен упутством, вријеме трајања аукције се продужава за тај интервал. Продужавање трајања аукције се врши континуирано, ако је у току трајања посљедњег интервала промијењена куповна цијена.
- (8) Продужавање трајања аукције је могуће максимално до пете фазе када БСТ закључује посао узимајући куповни налог са највишом куповном цијеном. Уколико постоји више таквих налога узима се налог са старијом временском ознаком.
- (9) Вријеме трајања појединих фаза аукције, те дужину интервала који су повезани са продужавањем аукције, утврђује Директор својим актом. Вријеме трајања појединих фаза аукције може се измијенити ако дође до проблема у функционисању БСТ-а.

4.1.3.4. Континуирана јавна понуда**Члан 152.**

- (1) Континуирана јавна понуда пролази кроз сљедеће фазе:
 - тржиште прије отварања,

- отворено тржиште,
 - затворено тржиште.
- (2) Распоред уношења налога у БСТ утврђује се одлуком Директора у складу са проспектом емитента.
 - (3) Члан Берзе који је овлашћен од стране емитента уноси налог за продају према елементима из јавне понуде.
 - (4) У фази прије отварања тржишта дозвољен је унос лимитираних куповних налога без додатних и посебних услова приказивања и извршења.
 - (5) Отварање тржишта се изводи у складу са чланом 146. Правила берзе.
 - (6) У вријеме када је тржиште отворено за трговање, БСТ аутоматски закључује послове упаривањем активних налога, при чему се уважава редослијед из члана 127. Правила. Дозвољен је унос налога у складу са системом континуираног трговања.
 - (7) Понуда је отворена док се не реализује понуђена количина хартија од вриједности или до истека понуде.
 - (8) Уплата уписаних хартија од вриједности се врши на основу извјештаја берзе у складу са проспектом и прописима КХОВ и ЦР.
 - (9) Управни одбор може донијети упутство којим се ближе уређује унос налога и уплата уписаних хартија од вриједности.

4.1.3.5. Јавна понуда с надметањем

Члан 153.

- (1) Члан Берзе који је овлашћен од стране емитента уноси налог за продају према елементима из јавне понуде.
- (2) Распоред уношења налога у БСТ утврђује се одлуком Директора у складу са проспектом емитента.
- (3) Берза може скратити период трајања јавне понуде на основу захтјева емитента у случају да емитент оцијени да је задовољан са постигнутим процентом уписа емисије или оствареном цијеном.
- (4) Дозвољен је унос лимитираних куповних налога без додатних и посебних услова приказивања и извршења.
- (5) Цијена у куповним налозима може бити једнака или већа од почетне цијене продавца у складу са стандардом повећања цијене који је утврђен проспектом за јавну понуду.
- (6) Посљедњег дана јавне понуде закључују се послови у складу са чланом 146. ових Правила.
- (7) Уплата уписаних хартија од вриједности се врши на основу извјештаја берзе у складу са проспектом и прописима КХОВ и ЦР.
- (8) Управни одбор може донијети упутство којим се ближе уређује унос налога и уплата уписаних хартија од вриједности.

4.1.4. ТИПОВИ РАЧУНА КОЈИ СЕ КОРИСТЕ У БСТ

Члан 154.

- (1) Врста рачуна који се користе у БСТ су:
- рачун члана Берзе,
 - рачун клијента,
 - заједнички (удружени) рачун,
 - рачун за управљање са хартијама од вриједности,
 - кастоди рачун,
 - рачун трговања сопственим акцијама емитента.
- (2) Директор Берзе може прописати и употребу других врста рачуна у БСТ.

Рачун члана Берзе

Члан 155.

Рачун члана Берзе је рачун који чланови Берзе употребљавају за налоге које извршавају у своје име и за свој рачун. Послове за свој рачун члан Берзе може обављати само преко овог рачуна.

Рачун клијента

Члан 156.

Рачун клијента је рачун који чланови Берзе употребљавају за налоге које извршавају у своје име и за туђи рачун. Код сваког налога за туђи рачун брокери морају уписати ознаку рачуна клијента.

Заједнички рачун

Члан 157.

Заједнички рачун је посебна врста рачуна клијената, којег чланови Берзе употребљавају за унос налога, односно закључивање послова, у своје име и за туђи рачун, у складу са чланом 117. Правила.

Рачун за управљање са хартијама од вриједности

Члан 158.

Рачун за управљање са хартијама од вриједности је посебан рачун клијента који чланови Берзе употребљавају за обављање услуга управљања портфељом хартија од вриједности у власништву клијента.

Кастоди рачун

Члан 159.

Кастоди рачун је рачун кога чланови Берзе употребљавају за налоге које извршавају у своје име, а за рачун клијента који је отворен код члана ЦР – кастоди банке.

Рачун трговања сопственим акцијама

Члан 160.

Рачун трговања сопственим акцијама је рачун који чланови Берзе употребљавају за налоге које извршавају у своје име и за рачун клијента - емитента хартије од вриједности.

4.1.4. ПРИВРЕМЕНО ЗАУСТАВЉАЊЕ ТРГОВАЊА

Ограничења курсева и привремени прекид трговања

Члан 161.

- (1) Послови са хартијама од вриједности које су уврштене на службено берзанско тржиште могу се закључивати по курсевима који не смију за више од 20 % одступати од задњег службеног јединственог курса претходног дана трговања.
- (2) Курс поједине хартије од вриједности за први дан трговања том хартијом од вриједности се слободно формира.
- (3) Без обзира на ограничење из првог става овог члана, у случају великих тржишних неравнотежа или других изванредних околности, директор Берзе може ограничење курсева за поједине хартије од вриједности привремено укинути, односно измијенити и о томе обавијестити чланове Берзе, КХОВ и јавност.

Члан 161а.

- (1) БСТ у циљу заштите од превеликог осцилирања курсева хартија од вриједности, покреће прекинуту аукцију на један од следећих начина:
 - прекида се трговање хартијом од вриједности којом се тргује континуирано,или
 - продужава се фаза отварања тржишта, при отварању тржишта, у складу са чланом 140. и чланом 146. Правила, у континуираном или аукцијском трговању
- (2) Прекинута аукција за хартију од вриједности покреће се у случају, ако би дошло до закључења посла по курсу, који је изван интервала трговања. Интервал трговања обухвата курсеве, који од задњег референтног курса не одступају више од процента, утврђених Упутством.
- (3) У прекинутој аукцији се :
 - уклањају лимити интервала трговања;
 - промјени или продужава фаза прије отварања тржишта;

- отвара се тржиште у складу са чланом 140. и чланом 146. Правила;
 - одређује се нови референтни курс у складу са чланом 165 став 6 Правила;
 - фаза у којој се налази тржиште мијења се у фазу отвореног тржишта или фазу затвореног тржишта.
- (4) Вријеме и детаљнији опис покретања прекинуте аукције детаљније се описују Упутством које доноси директор берзе

Члан 162.

Ако на почетку берзанског трговања или током њега наступе већа колебања курса, односно друге ненормалне околности (нпр. веће количине, тржишна неравнотежа итд.), Директор Берзе може измијенити распоред трговања том хартијом од вриједности, односно зауставити за краће вријеме трговање, док се те околности не нормализују.

Заустављање трговања хартијом од вриједности

Члан 163.

- (1) Директор Берзе може привремено зауставити трговање одређеном хартијом од вриједности до стицања услова за наставак трговања, а најдуже шест месеци од дана доношења рјешења о привременој обустави трговине.
- (2) Хартије од вриједности на слободном берзанском тржишту којима је привремено заустављено трговање због (претходног) стечајног поступка или ради других разлога заштите инвеститора, могу бити предмет трговања на одређени период.
- (3) У случају из претходног става, члан берзе је дужан доставити Берзи образложен писмени захтјев за омогућавање трговања те узети писмену изјаву од потенцијалног купца тих хартија од вриједности у којој се потврђује да је упознат са свим чињеницама које се односе на тог емитента, те да је свјестан ризика који преузима улагањем у те хартије од вриједности.
- (4) Берза је дужна одмах обавијестити КХОВ, чланове и јавност о мјери заустављања трговања, те дати објашњења за изрицање мјере.

4.1.6. ПОСЛОВИ И ЗАВРШНЕ ОБРАДЕ ПО ЗАКЉУЧЕЊУ ПОСЛОВА

Службени јединствени курс и јединствени курс

Члан 164.

- (1) Службени јединствени курс одређеног дана је количином пондерисана аритметичка средина курсева свих тржишних послова, закључених са поједином хартијом од вриједности, који се одређује на крају трговања на тај дан. Уколико тог дана није био закључен ниједан посао, службеним јединственим курсом се сматра службени јединствени курс претходног дана трговања.
- (2) Јединствени курс је курс из првог става овог члана који се одређује током дана трговања.
- (3) При израчунавању службеног јединственог курса и јединственог курса се не укључују послови са блоковима хартија од вриједности.

- (4) Службени јединствени курс поједине хартије од вриједности се утврђује сваки дан и објављује у курсној листи Берзе.

Остали курсеви хартија од вриједности

Члан 165.

- (1) Предотварајући курс је курс хартије од вриједности прије отварања тржишта који БСТ израчунава на основу тренутног стања налога на тржишту.
- (2) Отварајући курс је курс првог посла који је обављен тога дана. Послови са блоковима се не узимају у обзир.
- (3) Најбоља продајна цијена (бест аск) је цијена из најбољег активног лимитираног продајног налога, у складу са чланом 127. Правила.
- (4) Најбоља куповна цијена (бест бид) је цијена из најбољег активног лимитираног налога, у складу са чланом 127. Правила.
- (5) Затварајући курс за хартију од вриједности је просјечан курс, који обухвата закључене послове са хартијом од вриједности у посљедњих 30 минута прије затварања тржишта. У случају, да у посљедњих 30 минута прије затварања тржишта није дошло до закључења посла, затварајући курс је курс посљедњег посла тог дана трговања. Ако у току дана није било послова са хартијом од вриједности, затварајући курс се не рачуна.
- (6) Референтни курс је посљедњи службени јединствени курс хартије од вриједности. Ако је у току дана покренута бар једна прекинута аукција из члана 161а, на основу које се формирао равнотежни курс, тада је референтни курс једнак посљедњем равнотежном курсу.
- (7) Други курсеви могу се одредити Упутствима директора берзе, као и њихово израчунавање и употреба.

Крос послови

Члан 166.

- (1) Ако БСТ склопи посао тако што повеже налоге истог члана Берзе за одређену хартију од вриједности, такав посао назива се крос посао.
- (2) БСТ закључује крос послове на основу одвојеног уноса налога за куповину и налога за продају хартија од вриједности.

Измјене закљученог посла

Члан 167.

- (1) Берзански посао који је био закључен због заблуде једног од чланова Берзе, може се уз сагласност оба члана раскинути. Рок за достављање захтјева за раскид посла (у даљем тексту: захтјев) је шездесет (60) минута по закључењу посла. По истеку тог рока чланови Берзе не могу више раскинути посао.

- (2) За берзанске послове који се закључују у раздобљу од тридесет (30) минута прије завршетка берзанског трговања, захтјев је могуће доставити најкасније тридесет (30) минута по завршетку трговања.
- (3) Берзански посао се раскида ако се са тиме слажу оба члана Берзе и ако доставе захтјев Берзи на прописан начин, најкасније у року који је наведен у првом, односно другом ставу овог члана.
- (4) Брокер који је тражио раскид закљученог посла мора доставити одговарајућу евиденцију налога која се односи на раскинути посао и осталу документацију у вези са раскинутим послом која доказује заблуду, најкасније у року од једног сата након достављања захтјева за раскид посла.

Члан 168.

- (1) Пренос посла са рачуна клијента на рачун члана Берзе и обратно, те са рачуна једног клијента на рачун другог клијента истог члана Берзе, могућ је само у случају грешке при уносу података у БСТ.
- (2) Брокер који је тражио пренос посла мора Берзи доставити извод из евиденције налога који се односи на пренешени посао и осталу документацију у вези са послом, којом доказује грешку.
- (3) Захтјеви за пренос се примају највише тридесет (30) минута по завршетку трговања.
- (4) У случају примљеног захтјева из трећег става овог члана, Берза може опозвати погрешне податке у закљученом послу у БСТ-у и поновно унијети посао са одговарајућим подацима у БСТ.

Члан 168а.

Завршна обрада закључених берзанских послова

- (1) Послови закључени преко БСТ достављају се ЦР на обраду, у електронском облику, по истеку рока за евентуални раскид послова, односно по завршетку дана трговања.
- (2) Извјештај из претходног става се доставља и банци депозитару, у случају да се ради о трговању удјелима у отвореним инвестиционим фондовима и провођењу јавне емисије хартија од вриједности на берзи

Берзанска курсна листа

Члан 169.

- (1) Берзанска курсна листа се утврђује по завршеном берзанском трговању. Прегледа је и потписује овлашћено лице. Накнадне поправке у потписаним курсним листама су могуће у случају грешке при израчунавању, односно у случају штампарских грешака.
- (2) КХОВ и јавност морају бити обавијештени ако дође до објављивања погрешног службеног јединственог курса.
- (3) Управни одбор утврђује упутством садржај службене курсне листе.

Берзански индекси

Члан 170.

У курсној листи се поред курсава објављују и берзански индекси. О садржају, саставу и начину одређивања индекса одлучује Управни одбор Берзе.

4.2. ТРГОВАЊЕ ХАРТИЈАМА ОД ВРИЈЕДНОСТИ НА СЛОБОДНОМ БЕРЗАНСКОМ ТРЖИШТУ

Сходна примјена одредби

Члан 171.

- (1) За трговање на слободном берзанском тржишту сходно се примењују све одредбе Правила које се односе на службено берзанско тржиште, изузев оних које ово поглавље другачије уређује.
- (2) Трговање на слободном берзанском тржишту се изводи преко БСТ. Чланови Берзе могу закључивати послове са хартијама од вриједности којима се тргује на слободном тржишту само на електронски начин преко БСТ, осим у случају закључења послова са блоковима, у складу са чланом 174. Правила.
- (3) Ако се хартија од вриједности која је уврштена на слободно берзанско тржиште тргује у систему континуиране трговине, послови се могу закључивати по цијенама које не смију одступати за више од 20% од службеног јединственог курса претходног дана трговања.
- (4) За хартије од вриједности које су уврштене на слободно берзанско тржиште, којима се тргује системом аукцијске трговине, цијене се закључују без ограничења у односу на службени јединствени курс претходног дана трговања.
- (5) За хартије од вриједности на слободном берзанском тржишту које се тргују у систему аукција није дозвољен унос тржишних налога.

4.3. ТРГОВАЊЕ ХАРТИЈАМА ОД ВРИЈЕДНОСТИ ИНВЕСТИЦИОНИХ ФОНДОВА

Сходна примјена одредаба

Члан 171а.

За трговање акцијама и инвестиционим јединицама инвестиционих фондова сходно се примјењују одредбе Правила које регулишу трговање на службеном и на слободном берзанском тржишту.

4.4. ТРГОВАЊЕ КРАТКОРОЧНИМ ХАРТИЈАМА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

Сходна примјена одредби

Члан 172.

- (1) Јавно понуђеним краткорочним хартијама од вриједности се тргује преко БСТ. За трговање са краткорочним хартијама од вриједности се сходно примјењују одредбе Правила за трговање на слободном берзанском тржишту.
- (2) Управни одбор може донијети упутство којим се ближе регулише трговање појединим краткорочним хартијама од вриједности.

4.5. ТРГОВАЊЕ БЛОКОВИМА ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ

4.5.1 ТРГОВАЊЕ БЛОКОВИМА ХАРТИЈА ОД ВРИЈЕДНОСТИ ИЗВАН ОРГАНИЗОВАНОГ ТРЖИШТА

Блок хартија од вриједности

Члан 173.

- (1) Блок хартија од вриједности (блок) је најмање она количина хартија од вриједности која задовољава критеријум да вриједност посла износи најмање 500.000 КМ према:
 - посљедњем објављеном службеном јединственом курсу и
 - курсу из посла са блоком.
- (2) Израчунавање вриједности посла се врши према сљедећим формулама:
 - **за акције:** (курс хартије од вриједности) x (број лотова),
 - **за обвезнице:** (курс хартије од вриједности) x (број лотова) x (номинална вриједност једног лота).
- (3) Ако не постоји службени јединствени курс или ако хартијом од вриједности није било трговања последњих годину дана, критеријум се провјерава само за курс из посла са блоком.

Послови са блоковима хартија од вриједности

Члан 174.

Члан Берзе може закључити посао са хартијама од вриједности које су уврштене у берзанску котацију или слободно берзанско тржиште и изван организованог тржишта односно БСТ, ако су испуњени сљедећи услови:

- предмет таквог посла је блок хартија од вриједности,
- члан Берзе закључује такав посао само за свој рачун и за рачун једног клијента, или за рачун два клијента.

Пријављивање послова са блоковима

Члан 175.

Члан Берзе који је закључио посао са блоком из члана 174. Правила изван БСТ, мора Берзи пријавити закључење таквог посла на начин прописан Упутствима. Ако је посао са блоком закључен између чланова Берзе, посао мора пријавити продавац.

Објава закључења посла са блоком

Члан 176.

- (1) Берза мора објавити пријављени посао са блоком тако да унесе у БСТ ознаку хартије од вриједности, цијену, количину и ознаку члана, односно чланова Берзе који су закључили пријављени посао.
- (2) Берза објављује пријављени посао са блоком у року од тридесет (30) минута по пријему пријаве у складу са Упутством који доноси директор Берзе.
- (3) Подаци из става 1. овог члана морају бити доступни свим члановима Берзе.

Раскид закљученог посла

Члан 177.

За поништење пријављивања посла са блоком сходно се примјењују одредбе ових Правила, које важе за берзанске послове.

Објављивање збирних података

Члан 178.

Берза дневно објављује збирне податке о пословима са блоковима, и то:

- број послова са блоковима закључених са поједином хартијом од вриједности,
- укупну количину појединих хартија од вриједности које су биле предмет послова са блоковима,
- најнижи и највиши курс закљученог посла и
- промет у КМ.

Извјештавање Комисије за хартије од вриједности

Члан 179.

Берза шаље извјештаје КХОВ-у о пријављеним пословима са блоковима у складу са прописима.

Члан 180.

Брисан.

Брисан.	Члан 181.
Брисан.	Члан 182.
Брисан.	Члан 183.
Брисан.	Члан 184.
Брисан.	Члан 185.
Брисан.	Члан 186.
Брисан.	Члан 187.
Брисан.	Члан 188.
Брисан.	Члан 189.
Брисан.	Члан 190.
Брисан.	Члан 191.
Брисан.	Члан 192.
Брисан.	Члан 193.
Брисан.	Члан 194.
Брисан.	Члан 195.
Брисан.	Члан 196.

4.6. ПОСТУПЦИ АКО БСТ НЕ ДЈЕЛУЈЕ

Неисправна изнајмљена комуникациона веза

Члан 197.

- (1) У случају неправилности изнајмљене комуникационе везе појединог члана, Берза уступа радне станице у својим просторијама, при чему сваки члан има право на употребу једне радне станице у просторијама Берзе. Када члан Берзе заврши са радом на радној станици у просторијама Берзе, мора се одјавити из БСТ.
- (2) Члан Берзе мора одмах обавијестити Берзу о неисправности или сметњама на комуникационим везама и при том може тражити задржавање извршења свих његових налога у БСТ.

Успостављање прекинуте везе са БСТ

Члан 198.

Берза омогућује члану Берзе, да преко резервне телефонске линије (ако је члан има инсталирану) успостави поновну везу са БСТ.

Члан 199.

Ако се деси прекид на везама са БСТ, а члан нема успостављен резервни приступ БСТ, мора у најкраћем могућем времену обавијестити Берзу о немогућности приступа систему или сметњама у приступу и при том може тражити задржавање свих његових налога у БСТ.

Члан 200.

Ако је поновно прикључење на БСТ било успјешно и Берза је на захтјев члана привремено задржала извршење његових налога, члан Берзе их може поново селективно активирати. Исто важи у случају из члана 180. ових Правила.

Прекид трговања преко БСТ

Члан 201.

Ако се на БСТ не може прикључити један (1) члан Берзе, чија је радна станица удаљена од сједишта Берзе више од 25 км, и који има инсталирану резервну позивну телефонску линију, али је не може употријебити јер су све резервне линије на страни Берзе заузете, те се не одлучи да употреби радну станицу у просторијама Берзе, Берза зауставља трговање преко БСТ за све чланове Берзе за потребно вријеме да би се члан могао поново прикључити.

Члан 202.

Ако се у БСТ не може прикључити један (1) члан Берзе, чија је радна станица од сједишта Берзе удаљена мање од 25 км, и који има инсталирану резервну позивну телефонску линију, коју не може употријебити, јер су све резервне линије на страни Берзе заузете, те не може употријебити радне станице у просторијама Берзе, јер су и

оне све заузете, Берза зауставља трговање преко БСТ за све чланове за потребно вријеме, да би се члан могао поново прикључити.

Члан 203.

Прекинуто трговање се наставља по поновном прикључењу члана због кога је трговање преко БСТ прекинуто.

Испад централног рачунара БСТ и друге техничке сметње

Члан 204.

- (1) Ако дође до испада централног рачунара БСТ, односно у случају других већих сметњи када није могуће обезбиједити одговарајуће дјеловање БСТ, прекида се трговање за све чланове. О поновном успостављању трговања Берза одмах обавјештава чланове Берзе помоћу радних станица, телефоном или телефаксом.

Мјере при дужем прекиду пословања

Члан 205.

Ако грешка, због које је дошло до прекида трговања, није отклоњена у року од два (2) часа, Берза обавјештава чланове о евентуалном продужењу времена трговања. Чланове, којима радне станице не раде, Берза обавјештава телефоном или телефаксом.

Начин јављања и обавјештавања о грешкама и сметњама са БСТ

Члан 206.

Чланови Берзе саопштавају путем телефона све техничке грешке и сметње са БСТ. Опис сметњи и грешака су дужни што прије доставити Берзи и у писменом облику.

Неправилно дјеловање БСТ

Члан 207.

- (1) Берзански посао се не сматра закљученим, ако дође до закључења берзанског посла због неправилног дјеловања БСТ. Берза, у том случају, одмах обавјештава о тој чињеници чланове Берзе чије је налоге БСТ неправилно повезао и извршава раскид закљученог посла. О тој чињеници се обавјештава и ЦР, КХОВ и остали чланови Берзе.
- (2) Обавеза чланова Берзе је да по раскиду посла ускладе стање налога у БСТ са властитом евиденцијом налога.

4.7. ОБРАЧУН, И ПОРАВНАЊЕ

Испуњавање обавеза

Члан 208.

Обавезе по основу послова са хартијама од вриједности закључених на Берзи испуњавају се у складу са Правилима ЦР.

5. НЕДОЗВОЉЕНИ ПОСТУПЦИ ЧЛАНОВА БЕРЗЕ И БРОКЕРА ПРИ ТРГОВАЊУ НА ОРГАНИЗОВАНОМ ТРЖИШТУ

Недозвољено утицање на курсеве

Члан 209.

- (1) Члан Берзе или брокер не смије закључити посао, стимулирати закључење послова или стварати привид о пословима са било којом хартијом од вриједности у циљу стварања нереалне или лажне слике о њеном промету, односно да би формирао или утицао на формирање курса хартије од вриједности који не одговара њеној стварној вриједности на тржишту.
- (2) Забрањено је стимулирати формирање група за недозвољено утицање на курсеве хартија од вриједности, учествовати у таквим групама, осигуравати им средства или примати налоге од њих.

Гласине и непровјерене информације

Члан 210.

Члан Берзе или брокер не смије на било какав начин ширити гласине које би могле утицати на околности трговања на Берзи, осим ако се ради о разговорима о непровјереним информацијама, с тим да се тада мора навести и њихов извор и чињеница да су информације непровјерене.

Забрана пословања на основу повлашћених (интерних) информација

Члан 211.

- (1) Члан Берзе или брокер не смије прибавити хартије од вриједности или њима располагати на основу интерних информација.
- (2) Лице које има приступ интерним информацијама, не смије ове информације давати трећим лицима или на основу њих давати савјете трећим лицима о прибављању или располагању хартијама од вриједности.

Друге забране

Члан 212.

Члан Берзе или брокер не смије:

- купити или стимулирати куповину било које хартије од вриједности, која се налази на службеном или слободном берзанском тржишту, за свој рачун или за рачун члана управе, брокера, члана зависног или повезаног друштва, запослених код члана Берзе или од њега зависног или повезаног друштва, те за рачун са свима набројаним повезаним лицима, на основу интерне информације коју посједује о још неизвршеном налогу клијента за куповину одређене хартије од вриједности;
- продати или стимулирати продају било које хартије од вриједности која котира на службеном или слободном берзанском тржишту, за рачун лица из

првог става ако посједује информацију о још неизвршеном налогу клијента за продају такве хартије од вриједности, ако би такав налог могао битно утицати на цијену те хартије од вриједности, и ако би члан, брокер, односно лица из првог става овог члана, тиме прибавили имовинску корист.

Члан 213.

Чланови Берзе и брокери не смију:

- закључивати берзанске послове на службеном или слободном берзанском тржишту када постоји основана сумња за оштећење других лица,
- обмањивати тржиште уносом фиктивних налога клијената за куповину или продају хартија од вриједности у БСТ, односно уносом властитих фиктивних налога,
- обављати фиктивне послове на службеном или слободном берзанском тржишту.

Члан 214.

Чланови Берзе и брокери морају о уоченим неправилностима обавјестити Берзу. Одредбе овог поглавља се односе на службено и слободно берзанско тржиште.

6. БЕРЗАНСКИ НАДЗОР

Члан 215.

- (1) Берза надзире пословање са хартијама од вриједности на организованом тржишту и у случају установљених кршења, односно неправилности, предузима мјере у складу са својим надлежностима, како би се обезбиједило да сви учесници у трговини могу истовремено, равноправно и под једнаким условима давати и прихватати налоге за куповину и продају хартија од вриједности, као и да сви учесници у трговини имају у истом тренутку једнак приступ информацијама о хартијама од вриједности којима се тргује и да сви могу продавати/ куповати хартије од вриједности под једнаким условима.
- (2) Берза прати и надзире пословање својих чланова преко посебних надзорних станица, те прегледа и контролише сву документацију у вези са уносом налога у БСТ у пословним просторијама члана Берзе.
- (3) Директор Берзе именује раднике Берзе овлашћене за вршење надзора над берзанским трговањем. Чланови Берзе и њихови брокери су дужни омогућити вршење надзора службеника Берзе који су задужени за берзански надзор.

Члан 216.

У случају постојања основане сумње да члан Берзе крши Правила Берзе, односно уочавања неправилности у берзанском пословању чланова Берзе или брокера, Берза обавјештава КХОВ и предузима мјере против прекршиоца у складу са својим надлежностима.

Члан 217.

- (1) Ако се у установи да постоји сумња да је почињено кривично дјело, односно друго кршење закона или да су у неправилност при берзанском пословању учествовала лица која нису чланови Берзе, односно брокери, Берза обавјештава о томе КХОВ и надлежни државни орган.
- (2) У случају из претходног става, Берза пружа сву техничку, односно стручну помоћ коју у складу са својим надлежностима може понудити.

Члан 218.

Берза извјештава КХОВ о спровођењу надзора, као и о усвојеним мјерама у вези са надзором берзанског пословања.

7. ПОСТУПАК ПРОТИВ ЧЛАНОВА БЕРЗЕ И БРОКЕРА У СЛУЧАЈУ ПОВРЕДЕ ПРАВИЛА БЕРЗЕ

Одговорност чланова Берзе

Члан 219.

Чланови Берзе и брокери су одговорни за поштовање Правила и других аката Берзе.

Поступак пред дисциплинском комисијом

Члан 220.

- (1) Директор Берзе именује посебну дисциплинску комисију, која броји три (3) члана за вођење поступка и изрицање мјера против чланова Берзе и брокера, у случају повреде Правила и Упутстава Берзе. Чланови дисциплинске комисије могу бити запослени на Берзи и представници чланова Берзе.
- (2) Поступак за изрицање дисциплинске мјере покреће се на приједлог Управног одбора, Директора или члана Берзе.
- (3) Након пријема приједлога, односно установљења повреде Правила или Упутстава, дисциплинска комисија доноси одлуку о томе да ли ће се поступак водити.
- (4) Члан Берзе, односно брокер против кога се води поступак, лично или препорученом поштом, обавјештава се о дану и часу одржавања сједнице, природи повреде којом се терети, те могућности писмене одбране. О дану и часу сједнице обавјештава се и предлагач поступка, који има право да присуствује сједници.
- (5) Члану Берзе, односно брокеру, оставља се најмање осам (8) дана за припрему прије одржавања сједнице. Ако члан Берзе, односно брокер, не намјерава учествовати на сједници може, најкасније до почетка сједнице, доставити Берзи своју писмену одбрану.

Члан 220а.

Изузетно од одредбе претходног члана, уколико се ради о лакшим повредама Правила берзе и других аката берзе (гдје није наступила већа штета), директор берзе, а на приједлог Сектора за трговање и надзор, може изрећи мјере прописане чланом 226. став 1. Правила.

Застара

Члан 221.

Поступак пред дисциплинском комисијом застаријева у року од једне (1) године од момента настанка повреде Правила или Упутстава.

Сједница

Члан 222.

- (1) Сједницом предсједава предсједник дисциплинске комисије.
- (2) Предлагач поступка, односно члан дисциплинске комисије, када је предлагач Управни одбор или директор, објашњава на почетку сједнице разлоге за покретање поступка. Након тога се брокеру или члану Берзе, односно његовом заступнику, даје могућност да наведе све разлоге и околности за које сматра да спречавају изрицање мјере.
- (3) Ако се члан Берзе, односно брокер, не појави на сједници, упркос благовременом позиву, дисциплинска комисија разматра повреде Правила и Упутстава у његовој одсутности, односно разматра њихову писмену одбрану, уколико су је благовремено доставили.
- (4) Дисциплинска комисија одлучује гласањем.

Записник

Члан 223.

- (1) О расправи се води записник у који се уписује све што је значајно за доношење одлуке о предмету расправе.
- (2) Записник потписују чланови дисциплинске комисије, члан Берзе, односно брокер и записничар.

Одлука

Члан 224.

- (1) Дисциплинска комисија може донијети одлуку о обустављању поступка или одлуку којом члана Берзе или брокера члана Берзе проглашава одговорним за повреду којом се терети и изрећи му једну од мјера.
- (2) Одлука дисциплинске комисије се уручује члану Берзе, односно брокеру или његовом заступнику у року од осам (8) дана од дана окончања поступка.
- (3) Одлука садржава име и презиме брокера члана Берзе, односно назив берзанског члана, опис повреде Правила или Упутстава, датум одржавања сједнице, квалификацију повреде, врсту мјере, одлуку о трошковима, поуку о правном лијеку, датум рјешења, и потпис предсједника дисциплинске комисије.

Обустављање поступка

Члан 225.

Одлука о обустављању поступка се доноси:

- ако је поступак пред дисциплинском комисијом застарио,
- ако није доказано да је повреду учинио брокер или берзански члан,
- ако постоје околности које искључују одговорност лица против којих је покренут поступак.

Мјере због повреда Правила и Упутстава

Члан 226.

Дисциплинска комисија може члану Берзе, односно брокеру, против кога се води поступак због повреде Правила и Упутстава, изрећи једну од сљедећих мјера:

- опомена,
 - опомена уз обавјештавање чланова Берзе,
 - јавна опомена,
 - новчана казна у висини до 10.000 КМ, зависно од тежине повреде.
- (1) Дисциплинска комисија може предложити Управном одбору привремено или трајно искључење члана из берзанског пословања у случају теже повреде Правила или Упутстава.
 - (2) Члан Берзе, коме је изречена мјера, дужан је платити трошкове поступка у складу са донесеном одлуком.
 - (3) Члан Берзе је дужан платити и трошкове који су настали у поступку против брокера, ако му је дисциплинска комисија изрекла мјеру због повреде Правила, односно Упутстава.
 - (4) Лице против кога се водио поступак може поднијети приговор Управном одбору против одлуке дисциплинске комисије у року од осам (8) дана од достављања одлуке. Приговор спречава извршење одлуке.
 - (5) У случају искључења члана Берзе из пословања на Берзи приговор се упућује КХОВ. Приговор не задржава извршење одлуке.

Извршење изречених мјера

Члан 227.

Изречене мјере се извршавају на сљедећи начин:

- опомена - уручењем рјешења,
- опомена уз обавјештавање чланова Берзе - достављањем опомене и обавјештавањем чланова Берзе,
- јавна опомена - објављивањем у средствима информисања и на интернет страницама Берзе,
- новчана казна - плаћањем у року од осам (8) дана по правоснажности рјешења,
- привремено или трајно искључење из берзанског пословања у складу са Правилима Берзе.

8. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 228.

- (1) Хартије од вриједности које су на дан ступања биле уврштене на берзанску котацију аутоматски се уврштавају на службено берзанско тржиште - Б листа акција.
- (2) У року од два (2) мјесеца од дана ступања на снагу ових Правила Управни одбор ће донијети сљедећа упутства:
 - Упуство за стицање статуса придржаваоца ликвидности,

- Упуство о трговању краткорочним хартијама од вриједности,
 - Упутство за трговање блок пословима,
 - Упутство за одређивање минималне вриједности скривене количине у налогу
 - Упуство за достављање извјештаја о преузимању акционарских друштава,
 - Упутство за пријвљивање тендерске продаје акција,
 - Упутство о садржају службене курсне листе.
- (3) У року од два (2) мјесеца од дана ступања на снагу ових Правила Директор ће прописати образце и донијети сљедећа упутства:
- Образац захтјева за пријем хартија на службено берзанско тржиште Листа А (ЗХОВА),
 - Образац захтјева за пријем хартија од вриједности на службено берзанско тржиште Листа Б (ЗХОВБ),
 - Образац захтјева за проширење берзанске котације (ЗПК),
 - Образац захтјева за сужавање берзанске котације (ЗСК),
 - Образац захтјева за конверзију хартија од вриједности (ЗКХОВ),
 - Образац захтјева за пријем у чланство на берзи (ЗЧЛ),
 - Образац захтјева за издавање дозволе за трговање на берзи (ЗБР),
 - Упутство за достављање кварталних извјештаја,
 - Упутство о начину ограничавања приступа подацима.

Члан 229.

- (1) Измјена и допуна Правила се врши у складу са Статутом.
- (2) Иницијативу за измјену Правила могу дати чланови Берзе, Управни одбор, Надзорни одбор и Директор Берзе.
- (3) Иницијатива се доставља Управном одбору, који оцјењује оправданост и утврђује приједлог измјене и допуне Правила Берзе.

Члан 230.

- (1) Ова Правила се сматрају донесеним даном одобрења од стране Комисије за хартије од вриједности Републике Српске.
- (2) Правила ступају на снагу осмог (8) дана од дана објављивања на службеној интернет презентацији Берзе.
- (3) Ступањем на снагу ових Правила престају да важе Правила Берзе која су објављена у Службеном Гласнику Републике Српске број 20/02 од 17.04.2002. године, 1/03 од 01.01.2003. године и 92/03 од 12.11.2003. године.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

2. измјена и допуна Правила Бањалучке берзе

- (1) Директор берзе, по ступању на снагу ове Одлуке је дужан донијети сљедеће:
 - Упутство за трговање,
 - Упутство за трговање блок пословима,
 - Приручник за трговање.
- (2) Ова Одлука се сматра донесеном даном одобрења од стране Комисије за хартије од вриједности Републике Српске.

(3) Ова Одлука ступа на снагу осмог (8) дана од дана објављивања на службеној интернет страници Берзе, а примјењиваће се од 01.01.2008. године.

Овлашћује се директор берзе, да почетак примјене ове Одлуке може одложити на период, који не може бити дужи од два мјесеца, уколико се не буду обезбједили сви технички предуслови за функционисање новог БСТ-а.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

3. измјена и допуна Правила Бањалучке берзе

Ова Одлука се сматра донесеном даном одобрења од стране Комисије за хартије од вриједности Републике Српске.

Ова Одлука ступа на снагу осмог (8) дана од дана објављивања на службеној интернет страници Берзе, а примјењиваће се од 09.03.2009. године.

Овлашћује се директор Берзе, да почетак примјене ове Одлуке може одложити на период, који не може бити дужи од два мјесеца, уколико се не буду обезбједили сви технички предуслови за функционисање новог БСТ-а.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

4. измјена и допуна Правила Бањалучке берзе

Емитенти који су уврштени и они који подносе захтјев за уврштавање на службено берзанско тржиште – Листа Б, у року од двије године од дана почетка примјене Закона о привредним друштвима („Службени гласник Републике Српске“ број 127/08, 58/09) морају донијети свој писани кодекс понашања или прихватити стандарде корпоративног управљања које доноси Комисија за хартије од вриједности Републике Српске.

Ова Одлука се сматра донесеном даном добијања сагласности од стране Комисије за хартије од вриједности Републике Српске.

Ова Одлука ступа на снагу осмог (8) дана од дана објављивања на службеној интернет страници Берзе www.blberza.com.

**Предсједник Управног одбора
Братољуб Радуловић**

Број пречишћеног текста Правила: 01-УО-638-1/10

Датум: 19.10.2010. године

ОБЈАВА
ПРАВИЛА БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ

Правила Бањалучке берзе а.д. Бањалука број 02-УО-2049/06 од 28.11.2006. године усвојио је Управни одбор Бањалучке берзе. На ова Правила Комисија за хартије од вриједности Републике Српске дала је сагласност број 01-УП-051-176/07 од 18.01.2007. године, те су иста

ОБЈАВЉЕНА НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ ДАНА
30.01.2007. ГОДИНЕ

Осмог дана од дана објаве, Правила Бањалучке берзе а.д. Бањалука ступају на снагу:

- дана 07.02.2007. године-

Даном ступања на снагу ових Правила престају да важе Правила Бањалучке берзе објављена у Службеном Гласнику Републике Српске број 20/02, 01/03 и 92/03.

ОБЈАВА
ПРАВИЛА БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ

Одлука о првим измјенама и допунама Правила Бањалучке берзе а.д. Бањалука број 01-УО-660-1/07 од 26.03.2007. године усвојио је Управни одбор Бањалучке берзе. На ова Правила Комисија за хартије од вриједности Републике Српске дала је сагласност број 1-УП-051-1129/07 од 30.03.2007. године, те су иста

ОБЈАВЉЕНА НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ ДАНА
03.04.2007. ГОДИНЕ

Осмог дана од дана објаве, Правила Бањалучке берзе а.д. Бањалука ступају на снагу:

- дана 11.04.2007. године-

ОБЈАВА
ПРАВИЛА БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ

Одлуку о другим измјенама и допунама Правила Бањалучке берзе а.д. Бањалука број 01-УО-2856/07 од 11.12.2007. године усвојио је Управни одбор Бањалучке берзе. На ова Правила Комисија за хартије од вриједности Републике Српске дала је сагласност број 01-УП-051- 5601-1 /07 од 21.12.2007. године, те су иста

ОБЈАВЉЕНА НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ ДАНА
26.12.2007. ГОДИНЕ

Осмог дана од дана објаве, Правила Бањалучке берзе а.д. Бањалука ступају на снагу:

- дана 03.01.2008. године-

ОБЈАВА
ПРАВИЛА БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ

Одлуку о трећим измјенама и допунама Правила Бањалучке берзе а.д. Бањалука број 01-УО-102/09 од 12.02.2009. године усвојио је Управни одбор Бањалучке берзе. На ова Правила Комисија за хартије од вриједности Републике Српске дала је сагласност број 01-УП-051-919/09 од 26.02.2009. године, те су иста

ОБЈАВЉЕНА НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ ДАНА
27.02.2009. ГОДИНЕ

Осмог дана од дана објаве, Правила Бањалучке берзе а.д. Бањалука ступају на снагу, а примјењују се од:

- дана 09.03.2009. године-

ОБЈАВА
ПРАВИЛА БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ

Одлуку о четвртим измјенама и допунама Правила Бањалучке берзе а.д. Бањалука број 01-УО-638/10 од 19.10.2010. године усвојио је Управни одбор Бањалучке берзе. На ова Правила Комисија за хартије од вриједности Републике Српске дала је сагласност број 01-УП-051-3230-1/10 од 26.11.2010. године, те су иста

ОБЈАВЉЕНА НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦИ БАЊАЛУЧКЕ БЕРЗЕ ДАНА
10.12.2010. ГОДИНЕ

Осмог дана од дана објаве, Правила Бањалучке берзе а.д. Бањалука ступају на снагу:

- дана 18.12.2010. године-